

EESSÕNA

Käesolev üldplaneering on koostatud 1999/2000 aastal Käina vallavalituse tellimusel AS Keina Ehitus Projektgrupi poolt Käina valla osaplaneeringuna Kassari saare kohta.

Kuna nii Käina vallal kui ka Kassari saarel puudus seni üldplaneering, koostati esmalt Kassari saare üldplaneeringu lähteülesanne, mille eesmärgiks oli koondada kokku olemasolev informatsioon ja selgitada välja arendustegevuse lähtepunktid, olemasolevad probleemid ning lahendamist vajavad kitsaskohad. Lähteülesandele korraldati ka avalikustamine ja avalik koosolek et anda võimalus kõikidel huvitatud isikutel avaldada õigeaegselt soovet ja arvamusi ning otseselt osa võtta üldplaneeringu koostamise tööprotsessist. Samuti toimus ka mitmeid töögrupi koosolekuid.

Kassari saare üldplaneeringu arengustrateegia pandi paika varasemate arengukavade, planeeringute (Orjaku sadama detailplaneering), projektide, riigi ametkondade ettepanekute, avalikustamise käigus saabunud ettepanekute ja küsitluse (mille korraldas Kassari Haridusselts) analüüsimise tulemusena. Kogu informatsioon arutati läbi planeeringut koordineeriva töögrupiga ning sellele toetudes valmiski antud töö lõpptulemus.

Antud üldplaneering ei käsitle Kassari saarel asuvate sihtkaitsevööndite maakasutust kuna sihtkaitsevööndite maakasutust reguleerivad antud alal Käina lahe- Kassari maastikukaitseala kaitse-eeskiri ja kaitsekorralduskava.

Planeeringu koostaja tänab kõiki, kes planeeringu koostamisel tehtud tööst osa võtsid, samuti avalikust koosolekust osavõtjaile ning kõigile kes nõu ja jõuga antud töö valmimisel abiks on olnud.

Käinas 22. märts 2000.a.

Planeeringu autor: arhitekt Kaie Enno

SISUKORD

SISUKORD.....	2
SISSEJUHATUS.....	5
PROJEKTI EESMÄRGID.....	6
KASSARI SAAR TERVIKUNA.....	7
1. ASEND JA PLANEERITAVA ALA OLUKORRA KIRJELDUS.....	7
1.1 ASEND	
1.1.1 Pindala	
1.1.2 Asustus	
1.2 TERRITOORIUMI JAOTUS	
1.3 LOODUSKESKKOND	
1.3.1 Käina lahe- Kassari maastikukaitseala	
1.3.2 Loodusvarad	
1.3.3 Metsavarud	
1.3.4 Aluspõhi, põhja- ja pinnavesi	
1.3.5 Meri ja rannaalad	
1.3.6 Käina laht	
1.3.7 Pinnase saastumine	
1.4 REKREATSIOONIRESSURSID	
1.5 KULTUUR	
1.5.1 Kirik	
1.5.2 Mõisad	
1.5.3 Muistised	
1.6 TEENINDUS	
1.6.1 Meditsiiniline teenindus	
1.6.2 Päästeteenistus	
1.7 TEED JA KOMMUNIKATSIOONID	
1.7.1 Teed	
1.7.2 Telefoniside	
1.7.3 Sadamad	
1.7.4 Elekter	
1.8 ELAMU JA KOMMUNAALMAJANDUS	
1.8.1 Veevõrk ja kanalisatsioon	
1.8.2 Prügimajandus	
1.9 ETTEVÕTLUS	
2. KESKKONNA PIKAAJALISEST JA SÄÄSTLIKUST KASUTAMISEST....	23
3. KASSARI SAARE ARENGUEELDUSED.....	24
4. ARENGUKONTEKST.....	27
4.1 KASSARI SAARE ASEND JA TERRITOORIUMI JAOTUS	
4.1.1 Asulate omavahelised suhted	
4.2 ASUSTUSTIHEDUS	
4.2.1 Soovituslik rahvaarv	
4.3 TEENINDUS JA SOTSIAALNE INFRASTRUKTUUR	
4.3.1 Meditsiiniline teenindus	
4.3.2 Päästeteenistus	
4.3.3 Haridus, kultuur	

KÄINA VALD. KASSARI SAARE ÜLDPLANEERING.

MÄRTS 2000

4.4 PUHKEALAD, REKREATSIOONIRESSURSID JA TURISM

4.4.1 Puhkealade paiknemine ja suvilate rajamine

4.4.2 Rekreatsiooni alad ja turismi arendamise võimalused

4.5 KOMMUNIKATSIOONID, ÜHISTRANSPOORT JA TEED

4.5.1 Vee ja õhutransport

4.5.2 Teed ja liiklus

4.5.3 Telefoniside

4.5.4. Elektrivõrk

4.6 ELAMUEHITUS JA KOMMUNAALMAJANDUS

4.6.1. Elamuehitus

4.6.2 Veevõrk, kanalisatsioon ja puhastusseadmed

4.6.3 Tehnorajatised

4.6.4 Jäätmemajandus

4.7 ETTEVÕTLUS, TÖÖSTUS, PÕLLUMAJANDUS JA METSANDUS

4.7.1 Ettevõtlus, tööstus

4.7.2 Metsamajandus

4.7.3 Kalandus

4.7.4 Põllumajandus

4.8 LAIUD

5. MAA- JA VEEALADE KASUTUSPÕHIMÕTTED JA KEHTIVAD PIIRANGUD.....43

5.1 KEHTIVAD PIIRANGUD

5.1.1 Riikliku kaitse all oleva mälestise kaitsevöönd

5.1.2 Looduskaitsealuse objekti piiranguvöönd

5.1.3 Veekaitsevööndid ja ehituskeelualad

5.1.4 Metsa kaitsekategooria

5.1.5 Maantee kaitsetsoon

5.1.6 Kõrgepinge õhuliinide kaitsetsoon

5.1.7 Vetrassid

5.1.8 Puurkaevude sanitaarkaitsetsoon

5.1.9 Surnuaia sanitaarkaitsetsoon

5.1.10 Kopteriplatsi ohutusala

5.2 MAA-ALADE PLANEERITAV KASUTUSELEVÕTT

5.3 SÄILITAMISELE KUULUVAD ALAD

5.3.1 Väärtuslikud looduspiirkonnad ja kooslused

5.3.2 Rekreatsioonialad

5.4 ALAD TÄHELEPANU VÄÄRIVA KULTUURI, MAASTIKU (LOODUS) JA KÜLA-MILJÖÖGA

5.5 KAITSEALUSED ALAD

5.5.1 Ettepanekud Käina lahe- Kassari maastikukaitseala kaitse-eeskirja muutmiseks

5.6 AMTLIK SUPELRANNA ALA

6. EHITAMISE PRINTSIIBID HAJAASUSTUSES.....52

6.1 OLEMASOLEVA LOODUS- JA ELUKESKKONNAGA ARVESTAMINE. KESKKONNAST TULENEVATE EHITUSPIIRANGUTE RAKENDAMINE HAJAASUSTUSES

6.2 TEHNOVÕRGUD

DETAILPLANEERINGU KOHUSTUSEGA ALAD NING NENDE KIRJELDUS..... 53

7. ASULATE STRUKTUUR..... 53

7.1 SAARE KESKUS- KASSARI KÜLA

7.2 TEISED ASULAD JA NENDE PAIKNEMINE NING SEOS KESKASULAGA

- 7.2.1 Esiküla
- 7.2.2 Taguküla
- 7.2.3 Orjaku

8. DETAILPLANEERINGU KOHUSTUSEGA ALADE LOETELU.....55

**DETAILPLANEERINGUTE KOOSTAMISE SOOVITUSLIK JÄRJESTUS , VA-
JALIKUD ARENGUKAVAD..... 56**

9. DETAILPLANEERINGUTE KOOSTAMISE JÄRJESTUS.....56

10. VAJALIKUD ARENGUKAVAD.....56

LISA 1: KULTUURIMÄLESTISED- JA LOODUSKAITSEALUSED OBJEKTID

LISA 2: KASSARI SAARE MAASTIKUKAITSEALA KAITSE- EESKIRI

**LISA 3: KÄINA LAHE- KASSARI MAASTIKUKAITSEALA VÄLISPIIRI KIR-
JELDUS**

LISA 4: AGA E 2 - 1

GRAAFILINE OSA:

1. KASSARI SAARE KEHTIVAD MAAOMANDUSED	M 1 : 30 000
2. KASSARI SAARE OL. OL. VEE- JA KANAL.SÜST.-D	M 1 : 30 000
3. KASSARI SAARE TEED JA KOMMUNIKATSIOONID	M 1 : 30 000
4. SÄILITATAVA PÕLLU- JA KARJAMAAD PIIRID	M 1 : 30 000
5. KÄINA LAHE- KASSARI MAASTIKUKAITSEALA SKEEM	M 1 : 30 000
6. KASSARI SAARE MAAKASUTUSKAART	M 1 : 20 000
7. KASSARI SAAREL RANNA ULATUSE TÄPSUSTAMINE	M 1 : 15 000

SISSEJUHATUS

Käesolev Kassari saare üldplaneering on valminud Käina Vallavalitsuse tellimusel ja selle koostas AS Keina Ehitus Projektgrupp vahemikus august 1999.a. kuni märts 2000.a.

Üldplaneeringu ülesandeks oli kavandada territoriaal-majandusliku arengu põhisuunad ja tagada antud piirkonna elanikkonnale parima võimaliku elukeskkonna ning selle edaspidise pikaajalise ja säästva kasutamise planeerimine. Üldplaneeringu koostamine võimaldab määrata valla arengusuunitluse lähtudes kohalike elanike ja maaomanike soovidest ning sätestada konkreetset ehitustingimused nii haja- kui ka detailplaneeringu kohustusega aladele, samuti saab üldplaneeringus välja tuua ehitustegevusega mitteseotud maa kasutustingimused, mis reguleerivad põllu- või metsamajandusega tegelemist ning seavad kindlaid reegleid mõnel muul viisil maa kasutamisele näiteks maastikukaitsealal.

Üldplaneeringu on vajalik Kassari saare territooriumi otstarbekaima kasutamise väljaselgitamiseks ja see on koostatud järgneva 10-15 aasta perspektiivist lähtudes. Planeeringuga on loodud eeldused Kassari saare hoidmiseks soovitud arengu teel.

Antud töö üldplaneeringu koostamisega algas informatsiooni kogumisega, pideva info läbitöötamise tulemusena järgnes arengustrategia määratlemine ja lähteülesande koostamine ning jätkus üldplaneeringu koostamise etapiga. Kogu töö perioodil oli koostaja kontaktis nii Käina vallavalitsuse liikmetega kui ka Kassari saare erinevate huvigruppidega. Töö käigus saavutati ka kokkulepe Käina valla ja planeerija vahel üldplaneeringu üldistustaseme suhtes.

Töögrupp

Kassari üldplaneeringu koostamise ajal tegutses töögrupp koosseisus:

Kaie Enno	AS Keina Ehitus, arhitekt-planeerija
Ülo Vannas	Käina valla volikogu esimees
Rein Urman	Käina vallavanem
Üllar Padari	Käina valla Maaosakonna juhataja
Anne Mišina	Käina valla Majandusosakonna juhataja
Jaanus Enno	Käina valla volikogu liige
Merike Niimann	Käina vallavalitsuse liige

PROJEKTI EESMÄRGID

Projekti üldised eesmärgid on lühidalt järgmised:

- Arendada Kassari saare infrastruktuuri
- Tugineda Kassari saare tuleviku- visioonidele ning strateegiatele arvestades Kassari saare eeldusi ja omapärasid
- Luua eeldused Kassari saare hoidmiseks soovitud arengu teel

Käesolev projekt on kooskõlas ka Käina valla arengukavaga (koostatud 1992. a.)

Projekti põhieesmärgid on alljärgnevad:

- Koostada Kassari saare üldplaneering (planeeritav ala maakasutuskaardi joonisel) mis on omakorda aluseks detailplaneeringute koostamisele detailplaneeringu kohustusega aladel ja ehitus- ning maakorraldusele hajaasustuses
- Saavutada Kassari saare territooriumil olevate maa-alade parimat kasutamist lähtudes 10-15 aasta perspektiivist, arvestades ka Käina valla ja Hiiumaa turismi arengu eesmärkidega
- Saavutada parimad kokkulepped olemasolevate vastuolude lahendamiseks, mis eksisteerivad erinevate huvide esindajate vahel, näiteks riigi, valla üldsuse ja Kassari saarega seotud erinevate huvigruppide vahel

Üldplaneering tähendab eelkõige kokkuleppeid.

Üldplaneeringu aktuaalsuse säilitamiseks peab kehtivat üldplaneeringut perioodiliselt üle vaatama (näiteks iga 3 aasta järel) ja vastavalt sellele korregerima.

KASSARI SAAR TERVIKUNA

1. ASEND JA PLANEERITAVA ALA OLUKORRA KIRJELDUS

Kassari saare üldiseloomustus lähtudes 1998/1999 aasta olukorrast

1.1 Asend

Kassari saar asub Hiiu Maakonnas, Käina valla territooriumil Hiiumaa kaguranniku läheduses. Tema randa uhuvad Jausa, Käina, Vaemla, Kassari ja Õunaku lahe veed, kus on 40 laidu, karet ja rahu. Rannad on lauged, rannaveed aga madalad ja suviti suhteliselt soojad. Kirde-edela suunaliselt läbib saart seljandik, mille jätkuks on ligi kahe kilomeetri pikkune kitsas Orjaku sää. Hiiumaaga ühendab saart kaks tammteed- Laisna ühe sillaga ja Orjaku kahe sillaga. Kassari vabanes mere alt ca 3000 aastat tagasi ja saare kõrgeim koht Veskimäe on 15 meetrit üle merepinna. Varem koosnes saar kahest iseseisvast saarekesest- Kassarist ja Orjakust. Hiljem maapinna kerkimisega kasvasid saared kokku ning moodustavad käesoleval ajal ühe saare.

Foto 1. Orjaku üks ühendussildadest, millele on paigaldatud Käina lahe veerežiimi reguleerimiseks vastavad regulaatorid

1.1.1. Pindala

Kassari on suuruselt viies saar Eestis, pindalaga 19,3 km². Saare pikkus on ca 7 km.

1.1.2. Asustus

Kassari saar oli juba keskajal tihedasti asustatud. Väikesel saarel oli kolm vakust, millest üks kuulus Lääne- Saare piiskopile, kaks Liivi Ordule. Kassari ja Orjaku mõisa rajamisel hävitati talusid ja külasid ning asustus hõrenes tunduvalt.

1939 aasta 1.aprilli valdade muutmisega nimetati Keina vald ümber Käina vallaks. Kihelkonniti kuulus Kassari saar Pühalepa kihelkonda, kuid Käina valda. Keskmise rahvastiku tihedus sellel ajal Käina vallas oli Kassari saarel keskmiselt 50 elanikku 1 km² peal (kogu valla kohta ole vastav arv 14,6; Hiiumaal keskmiselt 16,3)

1969 aasta 1. jaanuari seisuga oli saarel 309 alalist elanikku (keskmiselt 16 inimest ühele ruutkilomeetrile)

1999. aasta seisuga on alaliste elanike arv külade kaupa:

Kassari küla	- 107
Orjaku küla	- 70
Taguküla	- 19
Esiküla	- 94

Seega kokku 290 elanikku kogu saare kohta.

Suviti ärkab elu veel 48-s talus ja 15-s suvilas.

Saarele elanikkonna juurdekasvule loob eeldused ka käimasolev õigusvastaselt võõrandatud maade tagastamine. Kokku on 122 maa tagastamise õigustatud subjekti endistele Kassari ja Mere külade taludele.

Esiküla, Taguküla ja Kassari külade maadele on 104 ostueesõigusega erastajat.

1.2 Territooriumi jaotus

Saare territooriumil on olnud kaheksa küla. Need on Esiküla, Taguküla, Uidu, Kiisi, Uus, Kassari, Mere ja Orjaku küla.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadusega 25. veebruarist 1997.a. kinnitati Eesti NSV alevike ja külade nimekirjad ning seoses sellega ühendati ka Kassari saarel väiksemad külad.

- Esiküla - Esiküla, Uidu, Kiisi
- Taguküla - Taguküla
- Kassari - Kassari, Uus
- Orjaku - Orjaku, Mere

1989 aastal arutas Käina külanõukogu täitevkomitee juurde moodustatud nimedekomisjon Käina külanõukogu (valla) piires varem asunud külade nimede ennistamist, kuid Kassari elanike küsitlemisel selgus, et Kassari piirkonnas ei peetud ennistamist vajalikuks.

1.3 Looduskeskkond

Hiiumaa arengukonseptsioon seab eesmärgiks järgida säästliku arengu põhimõtteid. On jõutud järeldusele, et Kassari saare piirkond suudab taluda arendamist ja suuremaid turismiga seotud tegevusi, tingimusel, et selle arendusprojektide mõju keskkonnale (ja eriti rannäärsetele aladele) kontrollitakse. Projektidega määratud arendustööd peavad vastama praegusele keskkonna-alasele seadusandlusele. Kassari looduskeskkond pakub oma mitmekesisusega hulgaliselt silmarõõmu. Saarel on nii metsasid (mis on praeguseks kõik erametsad), kadastikke kui ka puisniite, mererand on enamasti lauge.

KLOS-i (RT I 1994, 46, 773; 1998, 23, 323) järgmised piirangud: Kassari saar jääb tervenisti Käina lahe- Kassari maastikukaitseala (RT I 1998, 23, 324; 1999, 65, 653) koosseisu. Kaitseala maa- ja veeala jaguneb vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele üheksaks sihtkaitsevööndiks ja kaheks piiranguvööndiks. Kassari saare maismaa osale jäävad Uidu niidi, Kassari sääre, Taguküla laidude ja Vesimaa ning osaliselt Käina sihtkaitsevöönd. Lisaks maismaale kuuluvad sihtkaitsevööndi režiimi Käina laht koos seal asuvate laidudega, v.a. lahe edela servas Orjaku piiranguvöönd, Orjaku silm ja Taguküla laidude vaheline veeala. Ülejäänud osa Kassari saarest asub Kassari piiranguvööndis. Kaitseala sihtkaitsevööndis on majandustegevus ja loodusvarade kasutamine keelatud, valitseja nõusolekul on lubatud kaitse-eesmärgist tulenevad hooldustööd. Piiranguvöönd on kaitseala majanduslikult kasutatav osa, kus majandustegevuses tuleb arvestada Kaitstavate loodusobjektide seaduses ja selle alusel kaitse-eeskirjas sätestatud tingimustega.

Kassari saarel (täpsemalt- Käina lahe Orjaku poolses otsas) asub kaitstav looduse üksikobjekt- Tõllu kivi, mis on kaitse alla võetud Hiiumaa RSN TK 26.09.62.a. otsusega nr. 70.

1.3.1 Käina lahe- Kassari maastikukaitseala

Käina lahe- Kassari maastikukaitseala on moodustatud Hiiumaa Rajooni TSN Täitevkomitee 26. septemri 1962.a. otsusega nr. 70 "Looduskaitse kindlustamisest Hiiumaa Rajoonis" moodustatud Kassari maastikulise keeluala ning sama otsusega moodustatud Käina lahe ornitoloogilise keeluala baasil, mis reorganiseeriti Eesti NSV Ministrite Nõukogu 26. oktoobri 1971.a. määrusega nr. 493 "Uute riiklike kaitsealade moodustamise ja riikliku maastikukaitseala "Aegviidu-Nelijärve" ümbernimetamise kohta (ENSV Teataja 1971,44,465) Käina lahe riiklikuks linnustikukaitsealaks. Kaitseala on moodustatud Kassari saare poolloodulike kooslustega liigestatud pärandkultuurimaastiku ning olulise lindude rändepeatus- ja pesitsuskoha, Käina lahe kaitseks.

Kaitseala ja selle vööndite piirid kantakse riiklikusse maakatastrisse.

1.3.2 Loodusvarad

Suurimaks loodusväärtuseks võib kahtlemata pidada saare loodust ennast. Maapõuevaradest leidub saarel head teekattematerjali kruusa, mida siit on veetud paljudele Hiiumaa teedele. Saare ilu ja omapära säilitamiseks on kruuseavedu saarelt keelatud. "Veepõuevaradest" nimetagem mitut liiki kalu, Orjaku randa toodavaid merevetikaid ja meriheina, Käina lahest veest võetavat tervisemuda, mere poolt randa uhutavat adrut ja muidugi siinsetes rannavetes kasvavat pilliroogu.

Kogu Kassari saare loodusväärtusi käsitleb detailsemalt Käina lahe- Kassari maastikukaitseala kaitsekorralduskava (koost. Tiit Leito, Kärkla 1999.a.).

1.3.3 Metsavarud

Kassari saar on suhteliselt metsavaene ning olemasolevad metsamas- siivid on suhteliselt noored. Tänapäevaks on Kassaris metsa ca 25%. Suurimat väärtust omavad saarel eelkõige vanad puisniidud ja salumetsad, samuti lookadastikud ning saarikud.

Kassari saarel on kõik erametsad ja praeguseks korraldatud metsade kohta tehtud metsamajanduskavad, kus on täpsemad andmed ka metsavarude kohta konkreetsetes talus (need asuvad Käina vallama- jas). Üldiseloomustavaid andmeid Kassari saare metsavarude kohta ei omata, kuna osa maid on veel omanikuta ja osa omanikega metsa- dest on veel korraldamata. Kolhoosi "Sõprus" 1985.a. metsa- korraldus ei hõlma samuti terviklikult Kassari saarel kasvavat metsa.

Kõlvikuline jaotus Kassaris 1986 a. seisuga-

ca 25%- mets

ca 30%- põld

ca 15%- niit

ca 5%- puisniit

ca 25%- põõsastik

Omaette väärtust omavad Kassari kadastikud, mida ohustavad pealekasvavad männid.

Vastavalt Metsaseadusele (RT I 1998, 113/114, 1872) kuuluvad sihtkaitsevööndi metsad hoiumetsade kategooriasse ja piirangu- vööndi metsad kaitsemetsade kategooriasse.

Kogu tegevus mis on seotud metsaga Kassari saarel peab olema kooskõlas kaitstavate loodusobjektide seadusega (RT I 1994, 46,773;

1998, 36/37, 555; 1999, 54, 583) Käina lahe- Kassari maastikukaitseala kaitse-eeskirjaga ja kaitsekorralduskavaga.

1.3.4 Aluspõhi, põhja- ja pinnasevesi

Kassari saar kuulub oma asendilt Väinamere ja selle rannikualade piirkonda, mida käsitletakse ühtselt Läänemaa läänerranniku ja Hiiumaa idaranniku ning nendevahelise Väinamere osa ja selle valgala integreeritud korraldamise kavas.

Aluspõhja pealiskorra moodustavad ülemordoviitsiumi ja alamsiluri lubjakivid ning dolomiidid, mis lasuvad kallakuga lõuna suunas. Valdavalt on tegu setteliste kivimitega, kuid kohati ka muistseist korallrahudest pärit biohermidega. Mõnel pool on aluspõhja pealiskord tugevalt karstunud, eriti kõrgendikel. Aluspõhja absoluutsed kõrgused on enamasti 0-20 meetrit. Jäätumiste ja neile järgnenud aja setete, moreenide, viirsavide jt. -paksus on üsna vahelduv. Aluspõhja kõrgendikel see kohati puudub, reljeefi nõgudes on see tavaliselt 5-10 meetrit, paiguti rohkem.

Tulenevalt ala geoloogilisest ehitusest on põhjavesi enamasti seotud siluri ja ordoviitsiumi karbonaatsete kivimitega. Parimad tingimused põhjavee kujunemiseks (ja reostumiseks) on aluspõhjalistel kõrgendikel. Põhjavesi liigub mööda lõhesid ja karstitühemikke. Enamik lõhesid on kihtidevahelised kihilisuslõhed. Vertikaalsed lõhed on seotud tektooniliste rikkevöönditega ning paiknevad pindalaliselt ebaühtlasemalt. Osa lõhesid on täitunud savimaterjaliga ning vett läbi ei lase. Vertikaalsete lõhede kaudu toituvad ka sügavamal lasuvad põhjaveekihi. Lõhelisus ja karstumine on kõige levinum maapinnalähedastes karbonaatkivimites. Sügavuse suurenedes väheneb kivimite lõhelisus ja koos sellega ka põhjavee hulk.

Valdav osa põhjaveest on kuni 70 m sügavusel. Vesi on enamasti vesinikkarbonaatne magneesiumilis-kaltsiumiline, suuremad asulad saavad oma joogivee siluri-ordoviitsiumi veekompleksi rajatud puurkaevudest, sügavamat ordoviitsium-kambriumi ning kambrium-vendi põhjavee horisondi vett ei kasutata.

Geoloogiliselt ehituse poolest on põhjavesi Kassaris nõrgalt kaitstud. Kvaternaarisetete paksus on valdavalt alla 5 meetri (rähkmoreen ja liivad), vaid ida-läänesuunalise moreenivalli paksus on üle 10 meetri.

Põhjaveele reostusohklikud objektid on kõik reovee imbkaevud ning kanalisatsioonitorustikud, mis pole veetihedad.

Kassaris tarbitava vee kogus (max hetkel ca 1000 inimest, vt ptk 4.2.1.) hüdrogeoloogilist režiimi ei mõjuta.

1.3.5 Meri ja rannaalad

Väinameri on Lääne-Eesti mandriosast ja saartest ümbritsetud pool-suletud ja suhteliselt madal mereosa. Reeglina ei ületa sügavus 7-8 meetrit, suhteliselt ulatuslikel aladel saarte vahel ja ranniku lähedal aga 3-4 meetrit. Mõneti sügavam on Hari Kurgust Suurde Väina suunduv vagumus, mis Kessulaiu lähedal ületab 20 meetrit. Väinamere soolsus kõigub 5-7 promilli piires. Sõltuvalt tuulte suunast ja teistest ilmastikutegureist võib vee tase ja kemism tunduvat kõikuda. Põhi on võrdlemisi tasane, setted on valdavalt aleuriit, liiv, saviliiv ja kruus, harvem paljandub lubjakivi. Normaalse talve korral on meri jääs jõulust aprilli keskpaigani. Jääpäevi on Kassari lahes 110-115. Kestvate läänetuulte korral võib täheldada Kassari lahes suuri jääkuhjatisi. Biogeenide sisaldus on mõõdukas. Väinameri on Läänemere teistes osades tekkivale lainetusele hästi suletud. Kitsad ja madalad väinad ei lase avamerest tulevaid suuri laineid nõrgestamata läbi, kohaliku lainetuse areng on aga Väinamere väikese pindala tõttu piiratud. Valdav lainetuse kõrgus on siin 0,3-0,75 meetrit, harva kuni 1,2 meetrit.

Väinameri on hästi liigestunud rannajoonega, sellega piirnevad mitmed lahed on mitmekesise ning maatõusu tõttu ajas muutuva mustri-ga. Lauge ranniku tõttu on Kassari idaosas rannavöönd küllalt ulatuslik, ulatudes kohati kuni mõnesaja meetrini tavalisest merepiirist.

Kassari juures on meri üheks väärtulikumaks loodusressursiks. Ühtlasi pakuvad nii rand kui meri mitmeid võimalusi puhkuse veetmiseks ja ettevõtluse arendamiseks.

Samas on meri ja rand koduks paljudele taime- ning loomaliikidele, mitmekesistades sellega meie elukeskkonda.

1.3.6 Käina laht

Käina laht on pigem rannikujärv kui tavaline merelaht. Selle veemaht on ca 4 milj.m³ ja pindala 915 ha. Keskmine sügavus 0,3 – 0,5 meetrit ja sügavamad kohad vaevalt üks meeter. Käina lahe veerežiim sõltub eelkõige merevee tasemest ja vähemal määral sissevoolavast mageveest (sademed, allikad) ning auramisest. Veevahetus toimub läbi kolme kanali (kaks Orjakus ja üks Vaemlas). Käina laht vajab kaitset eelkõige tänu oma linnustikule, suurele ravimudavarule ja kalastikule. Kui veetase langeb lahes väga madalale, siis on häiritud nii kalade kui ka lindude elutegevus ja otseselt saab kahjustatud ravimuda (õhuhapniku toimet hakkab muda mineraliseeruma ja kaotab oma raviomadused).

Kogu Kassari arengus on oluline koht Käina lahe säilitamisel (vähemalt sellisena nagu ta praegu on). Tagada tuleks siinolevate loodus-väärtuste säilimine ning inimõjutuste viimine miinimumini.

Kogu Käina lahe ala on kaitseala ning selle kasutamist ja hoidu reguleerib Käina lahe- Kassari maastikukaitseala kaitse-eeskiri ning kaitsekorralduskava.

1.3.7 Pinnase saastumine

Üldiselt ei ole Kassari saarel arvestatavaid pinnase saasteid. Keskkonnaohtlik võib olla endise väetisekuuri põranda alune (reostusohhtlikkus aja jooksul väheneb) ja ümbritsev pinnas, mürkide hoidla, farmide sõnnikuhoidlad ja virtsakaevud. Lisaks leidub veel mitmeid väiksemaid punktreostuskoldeid.

1.4 Rekreatsiooniressursid

Kassari puhkemajanduse arendamiseks olemasolevate ressursidena tulevad arvesse eelkõige saare suhteliselt puutumatu ja võluv loodus, sadamate olemasolu ning saare rannavöönd. Loomulikult on oluline osa ka Kassari saarel koos Käina lahega moodustuval maastikukaitsealal. Kui saarel vääriavad tähelepanu mitmekesised rannamaastikud, kadastikud ja puisniidud, siis madal laht (keskmise sügavusega vaid 0,5 meetrit) on lindude päralt. Siin pesitseb koos metsalinnustikuga pea sada linnuliiki, läbirändel peatub lahel kuni paarkümmend tuhat uju- ja sukelparti. Lahega tutvumiseks on rajatud Orjakus 1,5 km pikkune loodusrada.

Foto 2 . Orjaku loodusraja algus on tähistatud viidaga

Arvesse võetavaimaks alaks oleks Orjaku sadama lähiümbruskond ning Kassari küla - Kassari säär kuni Sääretirbini.

Huvi peaksid pakkuma ka Kassaril asuvad ajaloolised, looduskaitsetised ja muinsuskaitsetised objektid.

1.5 Kultuur

Juba siis, kui Saaremaal elas vägilane Suur Tõll ja Hiiumaal otsis eluaset hiidlaste vägimees Leiger, oli Kassari üks ilusamaid ja omapärasemaid paiku. Eks sellepärast valinudki Leiger endale kodupaigaks just Kassari saare.

Peale Sääretirbi Leigrist "mälestusmärke" tänapäevani säilinud ei ole. See-eest on siin alles Suure Tõllu kivid. Ühe kivi, mis asub Uidu külas Jüri pere lähedal Käina lahe ääres, olevat sinna toonud Suur Tõll, kui ta Kassarist kapsaid viimas käinud. Teine Tõllu kivi asub Orjaku lähedal meres. Selle visanud Suur Tõll Saaremaalt ja tahtnud kiviga Käina kiriku torni tabada. Kivi pole aga kirikuni küündinud ja kukkunud Orjaku lähedale vette.

Hiiu vägilase Leigri kuju paigaldati Kassarisse 1997.aastal (teostatud skulptor Kaljo Reiteli poolt).

Foto3 . Leigri kuju

Kõik see on osake Kassari kultuuriloost ja ulatub keskaega, mil Kassari oli juba tihedasti asustatud. Väikesel saarel oli 3 vakust, millest üks kuulus piiskopile, kaks ordule. Kassari ja Orjaku mõisa rajamisel hävitati talusid ja külasid ning asustus hõrenes tunduvalt.

Eesti kultuuriinimestega on Kassaril eriline side. Siin võiks nimetada paljusid- Aino Kallas, Marie Under, Ellen Nüit, Jaan Kross, Harald Suislepp, Voldemar Panso, Silvia Rannamaa, Ott Arder ja veel palju teisi.

Foto 4 . Aino Kalda majamuuseum, mis on praeguseks kaitse all võetud ajaloomälestisena.

Kassari elanikud on juba vanasti olnud edasipüüdlik rahvas. Juba 1863. aasta novembrikuus sai saar endale Kassari külakooli mis asus Mäeküla kõrtsihoones ja mille juures oli ka raamatukogu. Esimeseks koolmeistriks oli mõisa toapoiss Priido Hollmann, kes sakste teenimise kõrval oli selgeks õppinud ka lugemise ja kirjutamise. 1927. aastal töötas kooli juures põllutöö täiendusklass, 1932. aastal viidi kool üle Kassari mõisa.

Seoses Käina uue, ajakohase koolihoone valmimisega 1965. aastal ja õpilaste arvu vähenemisega suleti Kassari kool.

28. mail 1967. aastal avati Kassari endises koolimajas Hiiumaa rajooni koduloomuuseum. Alates sama aasta 14. juunist on muuseumi uksed avatud külastajaile.

Olnud kultuuritraditsioone meenutab veel Kassari kalmistu mis asub saare kirdeosas ja kuhu on maetud ka Kassari mõisnik Eduard Stackelberg (1806-1881), kelle eluajal toimus saarel küllaltki tähelepanuväärseid sündmusi.

1995. aastal taasasutati Kassari Haridusselts taastamaks saarel ühistegevust. Traditsiooniks on saanud igakevadine Kassari jooks, võrkpallivõistlused, laadaga külapäevad ja parunipäevad augustis. Detsembrist saab saarest jõulumaa.

1.5.1 Kirik

Ainuke kirik asub kalmistul. See on endine Pühalepa abikirik, või nagu teda kohapeal nimetatakse – kabel. Siin on kultusehoone olnud

juba 16. sajandil. Ilmselt oli tegemist puidust hoonega, millest midagi ei ole säilinud.

Praegune Kassari kirik on ehitatud raud- ja paekivist, katus on rannaroost. Sees olev aastaarv 1802 märgib mitte ehitamise aega, vaid seda millal kabel renoveeriti.

1970. aastail oli see ajalooline hoone hävimisohus: rookatus vajus sisse, vahelagi osaliselt samuti.

Kassari kabel renoveeriti aastal 1991 ja seal toimuvad regulaarselt teenistused ja korraldatakse ka kontserttegevust.

Foto5 . Kassari kabel

1.5.2 Mõisad

Kassari mõis ja park. Varem nimetati Kassari mõisa Saaremõisaks, saksa keeles kasutati ka nime Aunack. 18. sajandil läks mõis Stackelbergide valdusesse ja ka 19. sajandil oli see koos Õunaku karjamõisaga ikka sama perekonna valduses. Endisest mõisa keskusest saigi praegune Kassari südamik.

Keskuses asub ka väike mõisapark. Võrreldes teiste Hiiumaa kaitse alla võetud parkidega on siin haruldasi puuliike vähe. Siiski on säilinud hõbehaabade, Kanada ning lõhnava papli puudegrupe, samuti suuri saari, pärnasid, vahtraid. Alles on jäänud ka meeldiv kastaniallee. Äramärkimist vääriks ka mõisapargis olevad pärn ja tamm. Pargi zooloogiline haruldus on kunagi siia sisse toodud viinamäeteod. Kliima näib neile sobivat, sest aegade jooksul ei ole tigude arv vähenenud.

Kassari mõisast on arhitektuurimälestistena muinsuskaitse alla võetud peahoone varemed, valitsejamaja, aednikumaja, tuuleveski varemed, piirdemüürid väravapostidega ja park.

Foto 6 . Kassari mõisa hoonestus ja park on säilinud osaliselt.

Orjaku mõis. Orjaku mõisa esimesed hooned rajati arvatavasti 1604-1612. 1612.a.-l sai Orjaku mõisa omanikuks J. De la Gardie, kuid pärast Põhjasõda 1712.a.-l jäid tema valdused riigile ning seda renditi mitmetele tsaaririigi ametnikele ja kõrgematele ohvitseridele. 1739. a. maanimistus on kirjas 4-adaramaaline Orjaku kroonumõis. Selle mõisa omanik vahetus sageli, kuni 1899. a. sai omanikuks parun A.Hoyningen-Heune, kellele kuulus ka palju suurem Emmaste mõis, kellelt need mõlemad võõrandati Eesti Vabariigi maareformiga.

Muinsuskaitse on kaitse alla võtnud Orjaku mõisast peahoone varemed, kuivati, moonakatemaja, valitsejamaja varemed, piirde-müürid väravapostidega ja pargi.

Foto 7. Orjaku mõisa osaliselt rekonstrueeritud ait – kuivati

1.5.3 Muistised

Muinsuskaitseinspeksioon on Kassari saare üldplaneeringuks koostanud eritingimused:

1. Arhitektuurimälestistena on muinsuskaitse alla võetud Kassari saarel:
 - a. Kassari kabel koos kabeliaia ja selle piirdemüüriga,
 - b. Ristete tuulik
 - c. Kassari mõisast peahoone varemed, valitsejamaja, aednikumaja, tuuleveski varemed, ait, magasait, park, kuivati, piirdemüürid ja kiviaiad
 - d. Orjaku mõisast peahoone varemed, kuivati, moonakatemaja, valitsejamaja varemed, piiremüürid väravapostidega ja park
 - e. Kärсна talu kivipaargu ning Kassari kool-rahvamaja
2. Ajaloomälestisena on Kassari saarel muinsuskaitse alla võetud Aino Kallase suvemaja ja Kassari kabeliaed
3. Arheoloogiamälestisena on Kassari saarel muinsuskaitse alla võetud kalmistu Tagukülas

Vastavalt Muinsuskaitseseadusele kinnismälestise kaitseks kehtestatakse kaitsevöönd, millele laienevad kaitsekohustuses esitatud kitsendused. Kui mälestiseks tunnistamise aktis ei ole märgitud teisiti, on kaitsevööndiks **50 m** laiune maa-ala mälestise väliskontuurist või piirist arvates. (vt. peatükk 5.1.1)

Foto 8 . Orjaku mõisa väravad ja osa aeda on taastatud.

Käesolev üldplaneering teeb ettepaneku muististe nimekirjast välja arvata Kassari mõisa peahoone varemed ja kiviaiad.

1.6 Teenindus

Teenindus on Kassaris arenenud pidevalt. Paranevad nii teeninduse kvaliteet kui kvantiteet. Saarel viibijad teenindavad aastaringelt sadamad, hulgaliselt majutusasutusi mis on kohandatud suviseks majutuseks ning majutusasutusi mis on rajatud aastaringseks majutuseks, kauplused, toidlustusasutused, meelelahutusasutused, muuseumid ja laenutuspunktid.

1.6.1 Meditsiiniline teenindus

Lähim arstiabi punkt asub Käinas- Käina ambulatoorium (Hiiu mnt. 1b), lähim haigla asub Kärddlas- Hiiumaa haigla (Rahu 2). Lähim apteek Käinas- Käina apteek OÜ (Hiiu mnt. 1b).

1.6.2 Päästeteenistus

Lähim päästeteenistus asub Käinas- Hiiumaa Päästeteenistuse Käina komando (046 36 255).

1.7 Teed ja kommunikatsioonid

Kassari saar on avatud külalistele sadamate ning Laisna ja Orjaku tammtee kaudu. Regulaarne liiklus mandri ja saare vahel kulgeb Heltermaa sadama kaudu.

1999 aasta seisuga ei toimu enam regulaarset laevaühendust Saaremaaga Orjaku- Triigi liinil, laevaühendus on üle viidud majanduslikel kaalutlustel Hiiumaa Sõru sadamasse.

1.7.1 Teed

Kassari saarel on välja kujunenud suhteliselt hea teedevõrk. Kassarit läbib riigi omandis olev suhteliselt heas seisukorras mustkattega riigi tee- Vaemla-Kassari-Luguse maantee, millest hargnevad valla teed, avalikus kasutuses olevad eramaad läbivad teed ja erateed, mis on osaliselt mustkattega osaliselt kruusakattega teed. Riigi omandis on ka Säätirbi tee, Kassari- Esiküla tee ja Kassari- surnuaia tee (vt. Kaart 3).

Kassari saarel on välja ehitamata kergliiklusteede võrk, mis lihtsustaks juurdepääsu paljudele vaatamisväärsustele. Samuti on lahendamata vajalikus mahus parklate asukohad ja parkimisega seotud liiklusskeemid.

Kaitseala sihtkaitse- ja piiranguvööndites olevad või kaitstava looduse üksikobjekti juurde viivad erateed ja –rajad on päikese tõusust loojanguni avalikuks kasutamiseks ning kinnisasja omanik peab tagama nimetatud ajal teiste isikute juurdepääsu kaitstavale looduse üksikobjektile. (Kaitstavate loodusobjektide seadus §9 lg3).

1.7.2 Sadamad

Saarel on viis ametlikku sadamakohta ja kaks lautrikohta
(vt. Kaart 6)

Orjaku sadam ehitati Tsaari- Venemaa merejõudude vahenditega. Eesmärk oli luua siia Läänemere miinilaevastiku baas. Ehitama hakati 1912.a., kuid sõja puhkemise ajaks oli jõutud rajada ainult kaks kividest kaitsemuuli. 1918.a. ehitati väike puust randumissild madala süvisega laevadele. 1938. aastal valmis Orjaku sadamas uus puust, kividega täidetud randumissild ja kividest ühendusmuul. Silla pikkuseks sai 70 meetrit, laius 6,4 meetrit. Süvis 4 meetrit. Ent sadamat kasutati ka varem intensiivselt. 1930. aastate keskel veeti Orjaku sadama kaudu Tallinna rohkem kaupa kui Kärblast või Hiiu Suursadamast. Veel palju aastaid pärast viimast sõda toodi Orjaku kaudu saarele kivisütt, mineraalväetisi, jahu, ehitusmaterjale jm., välja aga veeti traditsiooniliselt metsa. Ka on olnud Orjaku põline talvesadam väikestele purjekatele, sest pikk sild, kaitsev muul ja laiud löid siia turvalise koha. On teateid, et siin talvitas mõnikord 30-40 alust.

Seoses Heltermaa sadama rekonstrueerimisega Orjaku tähtsus kaubasadamana kadus.

1995-1998 aastatel sõitis Triigi- Orjaku regulaarliinil praam.
1997.a. statistika järgi veeti sellel liinil üle väina 3200 autot aastas.

Jahtide ja mootorpaatidega külastas Orjaku jahisadamat 1997.a.-l kokku 121 inimest 37-l alusel.

1999.a. külastas Orjaku jahisadamat kokku 43 mootorpaati ja jahti ning 177 inimest kokku neljast riigist.

Orjaku kalasadam asub vahetult Orjaku peasadama kõrval ning on suhteliselt heas korras olev komplektse hoonestusega ja varustusega paadisadam. Seal on võimalik teostada ka paatide hooldust.

Männiku sadam asub Orjaku põhisadamast Kassari poole ja on mõeldud väikeste kaluripaatide hoiuks.

Kassari sadam asub Piibuninalt edasi lõuna suunas. Hiiumaa sadamate hulgas, eriti tänu Puulaiu ja Orjaku naabrusele ei ole Kassari sadamal kunagi olnud suuremat majanduslikku tähtsust. Kuid kohalike paatide hoiukohana on see olnud käigus väga pikka aega. Hiiumaal loeti enne sõda 74 kalaranda, mille hulgas tähtsamate seas oli ka Kassari, kus oli isegi kalandusstatistiline jaoskond. Praegu hoitakse siin väikesi aluseid lõbusõitudeks või asjaarmastuslikuks kalapüügiks.

Foto 9. Kassari paadisadam

Kassariotsa sadam on Kassari paadisadama kõrvale on rajatud väike sadam suurema süvisega paatidele.

1.7.3 Telefoniside

Kassari automaatjaama sihtvõrk on välja ehitatud. AS Eesti Telefonil kaablipaigaldus töid Kassari saarel plaanis ei ole. Kassaris asuvate klientide õhuliinid vahetati kaabli vastu välja aastatel 1996 kuni 1997. Üksikuid allesjäänud õhuliini abonentharusid on võimalik välja vahetada, asendades need raadiotelefonidega. Suuremõisa RAS 1000 tugijaama levi Kassaris on hea.

Kassari automaattelefonijaama ühenduskaabel on paigaldatud piki Vaemla- Kassari teetammi.

Kassari saar jääb ka Eesti Mobiiltelefoni, Radiolinja ja Ritabeli levialadesse.

1.7.4 Elekter

Kassari saar on ühendatud Hiiumaaga ühtsesse elektrivõrku, mida teenindab Eesti Energia AS Saarte Elektri Hiiumaa sektor.

Praegu on aastane tarbimine Kassari saarel ligikaudu 800 MWh.

Eesti Energiale kuuluvaid elektriliine asub saarel 50 km, 10/0,4 kV alajaamu 13 tk. 10 kV toide on tagatud ringliini kaudu.

Kui Kassari saarel arendada ettevõtlust, teenindust ja turismi osutub vajalikuks täiendavate toitealajaamade lisandumine, lisavajadus arvestades praegust situatsiooni on kaks alajaama asukohtadega Orjaku sadamas ja Sääre tirbi tee ääres. Olemasolevate alajaamade orienteeruvad asukohad on ära näidatud KAARDIL 6.

1.8 Elamu ja kommunaalmajandus

Saarel olevad elamud ning teised hooned ja rajatised kuuluvad valdavalt eraomandisse. Munitsipaalomandisse kuuluvad Kassari saarel:

- Linnutorni kinnistu nr.3517, katastri number 36802:003:2270
- Palliplatsi katastriüksus
- Väljaku (Orjaku sadama vastas, hooneteta) katastriüksus
- Sadamahoone Orjakus
- biopuhasti Kassaris

Riigiomandisse kuuluvad 1999.a. seisuga:

<u>Küla/alevik</u>	<u>hoone nimetus</u>	<u>netopind</u>	<u>kasulik pind</u>
Orjaku küla	puhkemaja	177,8	177,8
Orjaku küla	abihoone-aiamaja	25,1	25,1
Orjaku küla	biopuhasti		

1.8.1 Veevärk ja kanalisatsioon

Ühtne veevärk ja kanalisatsioon on käesoleval ajal olemas vaid Kassari keskuses ja Orjaku sadama piirkonnas.

Kassaris on BIO-25 BT 1000 m³ arvutusliku koormusega 8,6 m³/d; arvutusliku mahukoormusega 0,9 BHT kg/d; eesvooluga Käina lahte. Orjakus on paigaldatud aeroobne biopuhasti SYMAC M2-C1R, (arvestatud kuni 460 elanikule) eesvooluga Orjaku lahte.

Teadaolevate ametlike puurkaevude tabel on toodud kaardil 2.

Oma veevarustus on ka Aadu talus Esikülas (piimakari); Uustalu talus Esikülas (seakasvatus, piimakari, teravili) ning Ristete talus Esikülas (piimakari, hobused).

1.8.2 Prügimajandus

Kassari saare prügimajandus on käesoleval ajal organiseeritud osaliselt Käina valla poolt vastavalt olemasolevatele võimalustele.

On paigaldatud prügi sorteerimiseks vaheladustuspunktidesse prügi-kastid erinevate jäätmete (klaas-, plast-, paber- jt.) jaoks ning neid tühjendatakse regulaarselt, kuid suvisel ajal on olemasolevatest konteineritest vähe.

1.9 Ettevõtlus

Saarlasi toidab Kassaris nii maa kui meri. On kuus tootmistalu ning muid teeninduse ja tootmisega seotud ettevõtteid.

Turismi ja puhkemajanduse arendamisel on kindlasti vajalik arendada teeninduse valdkonnas tegutsevaid ettevõtteid.

Ülejäänud ettevõtlus peab tekkima vastavalt nõudluse tekkele.

Kuna saar on tervenisti Käina lahe- Kassari maastikukaitseala koosseisus, on ettevõtluse arendamine saarel piiratud neis valdkondades, mis kahjustavad siinseid loodusväärsusi. Kaitse-eeskiri ei sea takistuse põlluharimise osas või karjakasvatamisel.

2. KESKKONNA PIKAAJALISEST JA SÄÄSTLIKUST KASUTAMISEST

Looduskeskkonna ja loodusvarade säästliku kasutamise eesmärgiks on tagada inimesi rahuldav elukeskkond ja majanduse arenguks vajalikud ressursid looduskeskkonda oluliselt kahjustamata ning looduslikku mitmekesisust säilitades.

Eesti Vabariigi põhiseaduse järgi on igaüks kohustatud säästma elu- ja looduskeskkonda ning hoiduma sellele kahju tekitamast. Sellest lähtuvalt on õigus omandi kasutamist ja ettevõtlusega tegelemise vabadust kitsendada, lähtudes vajadusest kaitsta loodust kui inimkonna ühisvara ja rahvuslikku rikkust.

Looduskeskkonna saastamise minimeerimine ja loodusvarade kasutamine loodusliku tasakaalu säilitatavates kogustes on majandustegevuse põhinõudeid.

Kassari saar on piirkond, kus looduskeskkonna aktiivne organiseerimatu kasutamine võib ohustada bioloogilise mitmekesisuse säilimist. Seega on oluline, et kogu maakasutus ja valla ning Kassari saare arengustrateegiad harmoneeruksid ümbritseva looduskeskkonnaga. Selleks on vajalik igale konkreetsele maa-alale eelistada just sinna sobivaimat maakasutuse vormi ja ulatust, mida on võimalik selgitada läbi planeerimissüsteemi.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et üldplaneering loob aluse ümbritseva keskkonna arenedes seada raamid ümbritseva looduskeskkonna pikaajaliseks ja säästvaks kasutamiseks ning suunata Kassari saare arengut nii, et oleks tagatud kohaliku elanikkonna võimalikult head elu-, teenindus-, töö- ja puhketingimused ning normaalne keskkonnaseisund.

3. KASSARI SAARE ARENGUEELDUSED

Käesolevas peatükis on välja toodud Kassari saare arengueeldused (SWOT analüüsile toetudes), millest vald lähtus käesoleva üldplaneeringu, kui arengustrateegia koostamisel.

Omavalitsuse käsutuses on tulude kasutamiseks aastaeelarve suurusega ligikaudu 14 miljonit EEK, ning lähiaastatel ega ka veidi kaugemas tulevikus ei ole ette näha omavalitsuse eelarve olulist suurenemist. Sellest lähtuvalt ei teostata ka märkimisväärsed kapitaliinvesteeringuid.

Infrastruktuuri arendamiseks on finantseerimisvahendeid võimalik leida riikliku investeerimisprogrammide kaudu.

Käesolevas peatükis käsitletud arenduskontekstist tuleb põhimomentidena, mida piirkonna arendamisel peab arvestama, esile tõsta järgmist:

- Vajadus kaaluda uusi lähenemisi arendustegevusele
- Omavalitsuse ja maavalitsuse käsutuses olevate saare arendamiseks vajalike vahendite piiratus
- Madal nõudlus kinnisvara arendusega seotud tegevuse järele käesoleval hetkel
- Etapilise arengu tagamise ja infrastruktuuri rajamise tähtsus vastavalt olemasolevatele vahenditele ja turu nõudlusele
- Arendustegevusega seotud keskkonnamõjude vähendamine võimaliku miinimumini
- Arengutegevuse laialdaste võimaluste ringi tagamine atraktiivsena erainvestoritele
- Orjaku sadama arengu planeerimise tähtsus kogu Hiiumaa turismistrateegia ühe osana
- Väljaspool turismihooaega Saaremaaga regulaarse praamiühenduse taas sisseseadmise olulisus (Orjaku- Triigi praamiliini taaskäivitumine)
- Vajadus planeerida Orjaku sadama funktsioonid kooskõlas teiste Hiiumaa sadamate omadega
- Praegune madal nõudlus rohkemate jahikohtade järele sadamates
- Mandriga regulaarse laevatühenduse pidamise vajalikkus
- Vajadus tõsta Hiiumaa ja mandri vahelise praamiliikluse tihedust ja praamide veomahtu
- Keskkonnamõjude ning ranna- ja kaldakaitset puudutava seadusandluse arvestamine
- Vajadus soodustada eriilmeliste turismirajatiste ja –atraksioonide arendamist

- Võimalus arendada sise-ja välisturistide ligitõmbamiseks turismi eriliike, eelkõige spetsiaalsete tegevustega seotud ja huviturismi, sealhulgas mereturismi
- Vajadus pikendada turismihooaega

Kassari saare arengut soodustavaks peetakse:

1. vaikust, rahu, metsi-kadastikke, merd;
2. rahulikku töökeskkonda
3. head asukohta (arvestades Hiiumaa asukohta- Balti mereteede ääres paiknemine)
4. heade ühenduste olemasolu (sadamad, kerge ühendus Hiiumaa sadamate ja lennujaamaga)
5. püsielanikkonna olemasolu
6. atraktiivsust turistidele (loodusrada, linnuvaatlustornid, mõisa-kompleksid, muuseum, Sääretip jpt.)
7. sadamate olemasolu, vahetu Orjaku sadama ümbruse suur potentsiaal investeringute ligimeelitajana (hotell, kämpingud jne.)
8. maaomanikest püsisuvitajate olemasolu ja lisandumine
9. hea elektri ja sideühendus
10. Kassarile omased kultuuritraditsioonid
11. ajaloolise legendi olemasolu

Kassari saare arengut pärssivateks loetakse:

1. finantsvahendite vähesus – saare korrastus nõuab suhteliselt palju raha
2. töökohtade vähesus
3. põhjavee nõrk kaitstus
4. püsielanike vähesus
5. turismi hooajalisus

Ohtudeks saare arengule loetakse:

1. Kassari saare vaadete ja randade kinnikasvamist
2. juhuturismi- organiseerimatuid ja hoolimatuid külastajaid kes võivad (teadmusest) ära tallata väärtuslikke looduskooslusi
3. looduse reostamist (prügi mahajätmine), peremehetust, korraldamatust (ei tohiks ilmnedagi!)
4. olemasoleva floora (kauniduse) hävimist
5. olemasolevate muinsus-, loodus- ja kultuuriväärtuste hävimist
6. stiihilist ettevõtlust
7. saarel olevate töökohtade vähenemist
8. valla, maakonna (riigi) kindlate seisukohtade ja programmide puudumist
9. põllumajanduse ja väiketööstuse taandarengut

Lähtudes eelnevast, võib Kassari saare arengueesmärkideks pidada:

1. vajaliku infrastruktuuri arendamist
2. vajadus siduda arendusse aastaringne tegevus ja kasu püsielanikkonnale
3. püsielanikkonna suurenemist
4. püsielanikele töökohtade loomist, k.a. turismi ja puhkuse valdkondades.
5. väikeettevõtluse ja põllumajanduse arengut
6. maastikukaitseala kasutamist läbimõeldud tegevuse läbi puhkamise, turismi jt. eesmärkidel (matkarajad, vaateplatvormid, telkimis- ja lõkkekohad, giidi teenused jne.)
7. rahvusvaheliste abiprogrammide ja huvitatud ühiskondlike organisatsioonide kaasamist maastikukaitseala soovitud kujul eksponeerimisse
8. Vaadete säilitamine, taastamine ja eksponeerimine
9. suunatud turismi arendamist- eri liiki tegevused ja huvipuhkused, mille hulka kuuluvad jalgsimatkad, kalastamine, loodusturism, golfimäng, terviseturism, talvesport ja mereturism; puhkused mererannas, noorteturism, konverentsid/ lähetusturism
10. eriliste sündmustega seotud puhkused, näit. Festivalide ja regattidega seotud turismi arendamine
11. piirkonna arenduse vältimatuks eelduseks on täiustatud juurdepääsuteede ja parkimisvõimaluste rajamine
12. kogu Kassari viidamajanduse korrastamist ja täiustamist
13. vajadus arendada Orjaku sadamat, kui atraktiivset ja maalilist sadamat turistide meelitamiseks
14. kaugtöö tegemise võimaluste loomist
15. huvihariduse pakkumist
16. loodusteraapia pakkumist

ehk kokkuvõtlikult võimalikult looduslähedase, puhta ja atraktiivse ning inimsõbraliku elukeskkonna kujundamist.

4. ARENGU KONTEKST

Käesolevas peatükis on leidnud kajastamist prognoosid ja Kassari saare arenguperspektiivid järgneva 10 – 15 aasta jooksul. Käsitletud on teisiti öeldud seda, kuidas ja kuhu suunas allpool toodud valdkonnad arenema peaksid.

Kassari saare arendamise kontekstis mängivad põhiliselt kaasa järgmised tegurid:

- Infrastruktuuri maht
- Keskkonna tingimused
- Turusituatsioon ja investeerimisvõimalused
- Olemasolevate sadamate ning jahiturismi ja purjetamisega seotud tegevusalade kasvupotentsiaali suhe
- Turismi arengu potentsiaal

Arendustegevusele esitatavate nõudmiste seast tuleks olulisemadena välja tuua järgmised:

- Vajadus jagada piirkonna arendustegevus ja infrastruktuuride rajamine etappideks sõltuvalt vahendite kättesaadavusest
- Arendustegevuse paindlikkus ja realistlikkus ning turu ja finantseerimise võimaluste arvestamine.
- Vajadus jaotada Orjaku sadama väljaarendamine etappideks ja rajada esialgu juurde olemasolevale 20-le jahikohale veel 20 jahikohta
- Vajadus luua Orjaku sadama alal turismiga mitte seotud rajatise ja teenuseid kindlustamiseks selles piirkonnas aastaringset tegevust ja kasu alalistele elanikele
- Vajadus tagada arendustegevuseks kõrge kvaliteet ja kooskõlastatud juhtimine
- Vajadus luua turismi arengu soodustamiseks erinevaid rajatise ja atraktsioone
- Olemasolevate turismirajatiste täiustamise olulisus ja vajadus arendada turismi koordineeritud strateegia alusel, suurendamaks saare külgetõmmet külastajatele teistes Hiiumaa piirkondades

4.1. Kassari saare asend ja territooriumi jaotus

Kassari saare asend on suhteliselt soodne vaadelduna üldist Hiiumaa asukohta- Balti mere keskosas, regiooni riikide Soome ja Rootsi läheduses, aga ka suurte rahvusvaheliste mereteede lähedus annab saarele väga suure turismipotentsiaali. Eesti mandriosa lähim punkt

on Hiiumaast 22 km kaugusel, läänes Rootsi rannik 250 km ja põhjas Soome 120 km kaugusel.

Hiiumaale ja sellega seoses ka Kassari saarele on soodsad juurdepääsuteed nii õhust kui ka merelt. Alalist mereühendust Eesti mandriosaga peetakse regulaarliinil Heltermaa- Rohuküla, kus laevsõidu aeg on keskmiselt 80 minutit.

Õhu kaudu saabujaile on hea võimalus kasutada korralike lennuradadega ja vajalike navigatsiooni ning turvasüsteemidega varustatud alaliselt toimivat lennujaama. Sinna on võimalus ohutult maanduda nii turismi- kui ka transpordilennukeil.

Lennujaama on Kassarist 31 km.

4.1.1 Asulate omavahelised suhted

Kassari saare peaasulaks e. keskuseks peaks jääma Kassari küla. Lisaks on vajalik ka teise järgu keskuse olemasolu- Orjaku sadamapiirkonna väljaarendamisega Orjaku küla.

Foto 10. Kassari küla südames asuv Hiiumaa muuseumi hoone

Püsiasiustus on koondunud eelkõige Esiküla ja Taguküla ümber.

4.2 Asustustihedus

Asustustihedus võiks kasvada Kassari ja Orjaku küla piirkondades. Siia koonduksid aastaringselt suvitajad ja turiste teenindavad asutused (söögikohad, hotell, kämpingud jne.).

Esiküla ja Taguküla piirkondadesse koonduksid aastaringselt asustatud majapidamised.

4.2.1 Soovituslik rahvaarv

Rahvaarvu kasv toimub lähemate aastate jooksul läbiviimisel oleva omandi- ja maareformi mõjul, saarele asuvad taas endised maa-omanikud. Neist osad rajavad lähima 10-15 aasta jooksul siiski vaid hooajaliselt asustatud suvemajad või kasutavad ära olemasolevaid vanu hooneid.

Lisaks endistele omanikele asub saarele arvatavasti ka uusi elanikke.

Soovituslik rahvaarv lähima 10-15 aastase perioodi jooksul on ca 500 inimest. Hiljem on mõeldav selle arvu kasvamine, see aga eeldab eelnevalt infrastruktuuri väljakujunemist. Hooajaline asustus peab esialgu jääma 300-500 inimese piiresse (ca 100-200 suvilat). **Soovitav inimeste arv külastatavuse tipphetkel on maksimaalselt 1000 inimest.**

Saare taluvus sellisele inimhulgale on ajaloolisest seisukohast vaadatuna juba tõestatud. (1931 aasta seisuga oli inimesi saarel 50 inimest 1 km² kohta, seega ca 960 inimest).

Sellise arvu inimeste liikumist Kassaril on võimalik küllalt efektiivselt ja elementaarsete vahenditega (teeviidad, matkarajad jms.) suunata. Püsielanikest osa võiks tegeleda saare sisekorrareeglitest kinnipidamise järgimisega ja ka giiditeenuse osutamisega.

4.3 Teenindus ja sotsiaalne infrastruktuur

Teeninduse ja kaubanduse osas tuleb lähtuda tekkivast nõudlusest (selle määrab väljakujunev saare külastajate ja püsielanike arv).

Eesti Statistikaameti andmetel veedab 25 % eestlastest vähemalt osa oma suvepuhkusest Eestis. Eestlased teevad kokku umbes 300 000 puhkusereisi omal maal ja need kestavad rohkem kui 3 ööpäeva.

25 % kodumaistest puhkusereisidest tehakse saaretele (sealhulgas 14% Saaremaale ja 7% Hiiumaale). See näitab, et Hiiumaad külastatavate Eesti puhkajate arv on 21 000 ringis. Hinnangute põhjal võib öelda, et Eesti siseturg moodustab praegu umbes 70% Hiiumaa turismiärist.

Siseturu kasvu potentsiaal tuleneb eestlaste poolt sooritatud üle-mere puhkusereiside arvust, mis kasvab jätkuvalt rohkem kui 50% aastas. Sellest võib järeldada, et siseturismimajandus areneb sarnaselt teistele Euroopa põhjamaiste paikadega (nagu Skandinaavia maad), kus põhiline kasv on toimunud järgmistes valdkondades:

- Lastega pered
- Pensionärid
- Erihuvidega turistid
- Teise puhkuse veetjad

- Lühipuhkuse veetjad
- Tähtsündmused

Oluline on turismitoodete arendamisel näha kaugemale kui praegusel hetkel pakutavad toodete/turu kombinatsioon, mis on suunatud põhiliselt järgmistele sihtgruppidele:

- Pereturism juulis ja augustis
- Kooliekskursioonid mais ja juunis

Potentsiaalsed kasvuvõimaluse välisturu osas peituvad turuosade varieerimises, mis nõuab mitmekesiseid majutusvõimalusi:

- Perepuhkused nõuavad puhkemajasid, kämpinguid või turismitalusid, merd ja võimalust lõõgastuda
- Pensionäride grupid nõuavad suuremaid hotelle, ekskursioone ja tõlketeenuseid
- Erihuvidega turistid vajavad loodusturismi atraktsioone ja sportimisvõimalusi
- Ekskursioonigrupid vajavad külalistemajasid ja kämpinguid ning looduse ja kultuuripärandiga seotud atraktsioonide väljaarendamist
- Tallinnast lühipuhkusel viibijad vajavad majutust hotellides, looduse ja kultuuripärandiga seotud meelelahutusi ning head transpordiühendust Saaremaaga
- Ühepäevaturistid Tallinnast soovivad looduse ja kultuuri-pärandiga seotud kõrgetasemelist meelelahutust

Reisimajanduse praegune korraldus näitab, et puudus on suurematest teenindusasutustest, kus saaks gruppe toitlustada.

Foto 11 . Kassari külas viimastel aastatel kiiresti arenenud teenindus- ja majutustevõtte

Esmajoones vajab väljaarendamist sadamateenindus. Seejärel puhkajate teenindamine Orjaku ja Kassari külades (infokeskus, hotell või kämpingud, söögikohad, jalgrataste ja rannavahendite laenutused jms.).

Kõikide rajatavate teenindusasutuste (k.a. sadam) planeerimine toimub detailplaneeringute alusel.

4.3.1 Meditsiiniline teenindus

Kuna Kassari saar on piisavalt lähedal Käinas toimivale ambulatooriumile, siis ei näe otsest vajadust arstiabi viimist saarele.

Võimalik on kasutada ka Kärđlas paiknevat kiirabi teenust.

Kaaluda võiks taastusravi ja loodusteraapia pakkumise võimalust saarel.

4.3.2 Päästeteenistus

Tuleohutuse küsimustes tehakse otsest koostööd Hiiumaa Päästeteenistuse Käina komandoga, kuid väikeste vahemaade tõttu kogu Hiiumaal on võimalik kasutada ka teiste komandode abi.

Kõikides detailplaneeringutes ja ehitusprojektides tuleks käsitleda eraldi tuletõrje välisveevarustust.

4.3.3 Haridus, kultuur

Kassari Haridusselts- Käina 92101, Hiiumaa (tel. 046 97 181), on väga aktiivselt tegutsev kultuuri- ja spordiüritusi korraldav mitmetulundusühing, kelle tegevuse eesmärgid on taastada saarel ühis-tegevust ja ühendada sealseid inimesi ning tutvustada Kassarit saare külastajatele.

Foto 12. Kassari Haridusseltsi ja raamatukogu hoone

Kassari raamatukogu- asub Kassari Haridusseltsiga samas hoones (tel. 046 972 22)

Koolid ja lasteaiad-

Kassari saare asendi tõttu (lähedus valla keskusele) ei ole vajalik praeguse laste arvu puhul rajada Kassarisse oma kooli. Kui perspektiivis elanikkonna kasvades on saarel piisavalt lapsi võiks kaaluda kooli taasavamist alghariduse andmiseks. Ka huvikooli teenuseid on võimalik kasutada valla keskuses Käina Kaunite Kunstide Koolis.

Sama kehtib ka lasteaia puhul. Laste arvu kasvades võiks kaaluda eralasteaia loomise võimalust vallaga igakülgse koostöös ja toetusel. (näit. Kärddlas lasteaed "Tihane").

Kassari kiigeplats- Käina vald 92101, Hiiumaa (tel. 046 36 132), asub Kassari külas kauni looduse keskel, mille vahetus läheduses on perspektiivne supelrand, turistide meelisobjekt Sääretirp, Kassari küla keskuses asuvad teenindus- ja kultuuriobjektid ning piisavalt vaba ruumi kadakate vahel telkimiseks. Kõige rohkem telkijaid viibibki Kassari säärel. Momendil toimub see suhteliselt stiihiliselt ning telkimis- ja lõkkeplatsid vajaksid täpsemat märgistust. Platsid ning prügipaneku kohad peaksid olema näidatud ära ka nähtavasse kohta paigutatud kaart-skeemile.

Kiigeplatsil asuvad ka võrkpalliväljakud kus korraldatakse iga aastaseid vabaõhu võrkpalliturniire. Nende korrastamisel oleks võimalik neid kasutada ka rannasviibijatel rannavolle mängimiseks. Samuti on vajalik antud piirkonnas elementaarse teeninduse loomine ning tualettide rajamine (paigutamine) määratud telkimiskohtade lähedusse (kaitseala valitseja nõusolekul).

Foto 13. Kassari kiigeplats

Kassari Teabetuba- asub Kassari raamatukogus ning seal saab kasutada kahte arvutit, faksi ning paljundusaparaati.

4.4 Puhkealad, rekreatsiooniressursid ja turism

Saarele kehtestatud Käina lahe- Kassari maastikukaitseala on olemuselt puhkemajandusliku suunitlusega. See tähendab et kogu saar on puhkamiseks ja vabaaja veetmiseks avatud (välja arvatud kaitse-eeskirjas sätestatud juhtudel). Turistide ja tavakülastajate liikumist saarel suunatakse matkaradade ja rühmade organiseeritud liikumise läbi, mis on vajalik lähtudes looduse säilitamise eesmärgist. Maakasutuskaardile on märgitud ka olemasolevad ja perspektiivsed matkarajad ja vaatetornid.

4.4.1 Puhkealade paiknemine ja suvilate rajamine

Põhiline puhkeasustus koondatakse käesoleva üldplaneeringu järgi:

Kassari külla- kämpingud või väljaüüritavad majad, toitlustus, kaubandusteenindus, perspektiivne ametlik rand koos atraktsioonidega, telkimis-lõkkeplatsid koos WC, pesemis- ja triikimisvõimalustega, laste laager ning ürituste korraldamiseks vabaõhulava (võimaluse korral võiks planeerida ka katusealuse või hoone ehitamist vastavate ürituste jaoks).

Orjaku külla- hotell ja/või mõni analoogne odavam ööbimispaik, infopunkt, puhkeküla, toitlustus, kaubandusteenindus, paatide-, purjelaudade-, veesuuskade-, jetide-, jalgrataste- ja autolaenuus, tehniline teenindus.

Maakasutuskaardile on märgitud ka Käina valla seisukohast soovitatavad elamu ja suvilate ehituspiirkonnad.

Kõikide suvilate paigutamisel tuleb kinni pidada rannas asuvast ehituskeeluvööndist (v.t. ptk 5.1.3).

Suvilate rajamisel Kassari saarele on soovitav, et hooned oleks ühekordsed viilkatusega hooned. Ei ole soovitav kasutada plastmass ja metall (alumiinium) akende, uste ja voodrite kasutamist. Soovitavaks välisviimistlus materjaliks on puit.

Vallal tuleb iga suvilakrundi eraldamist ja sellele ehitusloa andmist eraldi kaaluda lähtudes suvilakrundi asukohast ja kavandatava hoone sobivusest ümbrusega. Kassari, Esiküla ja Orjaku külade detailplaneeringu kohustusega piirkondadesse suvilate rajamisel tuleb koostada krundi detailplaneering. Ajaloolise asustusega aladele võib detailplaneeringu koostada ühe krundi kaupa kui soovitakse ehitada ühele krundile rohkem kui üks suvila, eeldusel et suvilate arv krundil piirdub enne sõda krundil olnud elamute arvuga. Suvilad tuleks rajada vanale vundamendile nende säilimise korral või oletatavatesse vanadesse hoonete asukohtadesse.

Esikülas ja Tagukülas rajatavad suvilad paigutada loodusesse hajutatult.

4.4.2 Rekreatsiooni alad ja turismi arendamise võimalused

Vabaaja veetmise ja puhkuse eesmärgil peab kõigile avatuks jääma Kassari rannavöönd. Kassari säärel asub saare avalik supelrand (perspekt. ametlik supelrand). Vetelpääste jaoks tuleks rajada ranna alale spetsiaalne hoone. Külastajate teenindamiseks on ette nähtud Orjaku sadama vahetusse lähedusse jääv äri- ja üldkasutatavate hoonete maa-ala. Rekreatsiooni eesmärgil on võimalik kasutada kogu saare territooriumi ning koostöös looduskaitse spetsialistidega välja töötatud matkaradu ning vaatetorne.

Foto 14. Orjaku linnuvaatlustorn

Turisminduse arendamise soovist lähtudes tuleb Orjaku sadam moderniseerida, võimaldamaks seal jahiga liikuvate turistide paremat vastuvõttu ning teenindamist. Arendama peaks Kassari paadisadamat, et võimaldada peatuskohta Kassari teisel küljel ja luua soodsamad tingimused ümber Hiiumaa purjetamise marsruudi teostamiseks.

Vajalik on rajada Orjaku sadamasse bensiinijaam teenindamiseks saart külastavaid jahte, mootorpaate ja laevu ning saarel olevaid mootorsõidukeid. Bensiinijaama rajamine ainult detailplaneeringu alusel ja seaduses ette nähtud korras.

Sadama rajamine või ümberehitamine toimub ainult muudatusi kajastava detailplaneeringu alusel.

Arvestatavaks rekreatsioonivõimaluseks on ka sportlik kalapüük.

Püsielanike vaba aja veetmise seisukohast on oluline veel klubilise tegevuse traditsioon. Tuleks püüelda sinnapoole, et saaks võimalikult kiiresti lõpetatud Kassari seltsimaja renoveerimistööd.

Otstarbekas on koostada Kassari saare ja Käina valla turismi-majanduse arengukontseptsioonid, kus toodaks välja konkreetsed ettepanekud turismi arendamiseks nii Kassari saarel, kui ka teistes Käina valla piirkondades ja nende ettepanekute teostamise võimalused ning ajagraafik.

Foto 15 . Orjaku sadam

4.5 Kommunikatsioonid, ühistransport ja teed

Kuna põhiline Kassari saarega transpordiühendus mandriga kulgeb läbi Hiiumaa Heltermaa sadama, ei saa Kassari saare üldplaneeringus seda lõiku detailsemalt käsitleda. Ühendus mandriga sõltub seega Heltermaa- Rohuküla vahelisest praamiühendusest. Kõige intensiivsemad kuud praamiliikluses on suvekuud, mil liiklus on kolm korda tihedam kui talvekuudel. Liiklus Hiiumaale, s.t. liiklus mis vajab praamidega ülevedu, kasvab oletatavalt sama kiiresti kui keskmine liiklus Eestis. Hinnangute põhjal võib arvata, et praame kasutada sooviva liikluse maht võib aastatel 1999-2015 kasvada 72% võrra. Sellist liikluse mahtu ei ole võimalik transportida ilma praamide veomahtu oluliselt suurendamata.

4.5.1 Vee ja õhustransport

Veeühendus

Taastada tuleks Orjaku sadamast regulaarne laevaühendus Saaremaale. See oleks oluline puhkajate suvistesse reisimarsruutidesse otseseks sisselülitumiseks.

Augustis 1997 tehtud uurimus Triigi- Orjaku liinil reisijate kohta näitas, et 19% reisijatest olid välisturistid ja 83% reise olid turismiga seotud. See laevaliin on turismi arendamise seisukohast eriti kasulik ja demonstreerib koostöövõimalust saarte ühiseks turustamiseks.

Külastajate peamiseks randumispaigaks peab lähtudes külastajate saarele tulemisest veeteed mööda jääma Orjaku sadam. Sadama põhisuunitlus peaks jääma jahtide teenindamine. Sadam saaks tegutseda koostöös teiste Hiiumaa ja Saaremaa sadamatega pakkudes purjetamisvõimalusi ümber saare või olla vahepeatuseks Kassaris jahisõidul Saaremaale. Orjaku sadama väljaehitamine peab toimuma vastavalt detailplaneeringule.

Foto . Orjaku paadisadam

Lisaks Orjaku sadamale on vajalik hoida korras ka teised väiksemad paadisadamad ja lautrikohad ning rajada ka vastavalt huvile uusi randumispaiku. Uute lautrikohtade asukohad peavad haakuma olemasoleva keskkonnaga (soovitavaks materjaliks puit) ja olema omaniku või hooldaja kontrolli all. Uute lautrikohtade rajamine kooskõlastada Käina Vallavalitsusega ja Hiiumaa Keskkonnateenistusega.

Lennuühendus

Hiiumaal on olemas lennujaam, mis asub Kärđlast ida pool, Kassarist 32 kilomeetri kaugusel. Momendil on mandriga regulaarne lennuühendus kahel päeval nädalas- esmaspäeval on kaks reisi päevas ning reedel on üks reis päevas.

Lennupileti hind võib olla küll reisi ebasoodsaks teguriks mõnedele turistidele ja see on mõeldud põhiliselt ametisõitudeks, kuid see võib osutuda tänapäeval oluliselt ärakasutamata eeliseks ning võimaluseks suurendada Tallinnast lühipuhkusele sõitjate arvu.

Kassaris peab jääma võimalus ka **kopteriplatside** rajamiseks. Vastavad tingimused on ära toodud lisas 4 ning kopteriplatsidele on ette nähtud Kassari ulatuses reserveeringud kolmes erinevas kohas ning vastavad alad on märgitud ka maakasutuskaardile (kaart 6).

4.5.2 Teed ja liiklus

Põhiline teedevõrk Kassari saarel koosneb tolmuva kattega ja katteta teedest (vt. Kaart 3). Teedel on liiklus kahe-suunaline. Külade keskused on omavahel ühendatud asfaltteedega, mis on praeguse liikluse tihedust arvestades (eriti suvekuudel) küllaltki heas seisukorras. Täiendavalt on vajalik esimeses järjekorras Mõisa ringi asfalteerimine, Sääretirbi tee asfalteerimine parklani, vajalik on ka Mõisast Esikülla ja Kassari kabelini teede tolmuvaaks muutmine.

Orjaku külas asuv Käina valla tee soovitakse registreerida riigiteeks.

Vajalik on reguleerida erateede liiklust ning määrata ära avalikuks kasutamiseks vajalikud teelõigud ning juurde ehitada parklaid. Kergliikluste rajamise võimalust käesoleval hetkel laiemalt ette ei nähta kuid detailplaneeringutes vajalik planeerida ka kergliiklusteed.

Korrastada tuleks ka kogu Kassari saare viidamajandus. Teekasutuse korrastamiseks vajalik koostada eraldi **teede teemaplaneering**.

4.5.3. Telefoniside

Kassari saarel asub telefonikeskjaam, mille maht on 150 numbrit. Liitumise soovi korral paigaldab AS Eesti Telefon vajaliku kaabli. Suuremate kauguste puhul paigaldatakse raadiotelefonid.

Andmeside võimalused neilt telefonidelt on piiratud modemi abil interneti sissehelistamisteenuste kasutamise võimaliku kiiruse ja kvaliteediga. Andmeside püsiühenduste loomise võimaluse on praegu kasutusel olevate tehniliste lahendustega piiratud. Digitaaljaama ühendatud telefonide lisateenuseid saavad praegu kasutada vaid Suuremõisa RAS-iga ühendatud raadiotelefonide omanikud. Kassari analoogtelefonijaama digitaliseerimise kohta Eesti Telefonil mingit konkreetset ajakava ei ole. Andmeside ühenduste suurem nõudlus ning telefonijaama digitaliseerimine võivad millalgi tulevikus tingida täiendava sidekaabli paigaldamise Hiiumaalt Kassari saarele. Võimalik on ka täiendava sideressursi loomine raadiolingi või satelliitside kaudu. See on seotud konkreetsete tellimuste ja nende täitmise majandusliku otstarbekusega teenuse pakkuja poolt.

AS Eesti Telefoni allüksustel ei ole eraldi arenguplaane maakondade väiksemate piirkondade jaoks. AS Eesti Telefoni tegevussuunad määrab ära turu nõudlus. Käesoleval hetkel nõudlus uute abonentide ehitamiseks Kassaris puudub.

Mobiilside levialad Kassari saarel käesoleval ajal kohati lünklikud. Mobiilside arengus Kassari saarele uute levimastide paigutamine sõltub tarbijate vajadustest ja hulgast.

Vajalik on kindlaks teha avalike kõnepunktide asukohtade vajadus ja vastavalt sellele need paigaldada (täpsemalt tuleks teemat käsitleda Käina valla arengukavas).

4.5.4 Elektrivõrk

Kassari saar on liidetud Hiiumaaga ühtsesse elektrivõrku.

- Kassari saarel asub Eesti Energiale kuuluvaid elektriliine 50 km, 10/0,4 kV alajaamu 13 tk. 10 kV toide on tagatud ringliini kaudu. Aastani 2010 on vaja rekonstrueerida 15 km õhuliine ja 4 10/0,4 kV alajaama.
- Aastane tarbimine on ligikaudu 800 MWh. Oletatav elektritarbimine aastal 2010 on 15% suurem praegusest, seega kasv 1,5 % aastas. Elektritarbimine on väga tihedalt seotud inimeste elatustaseme ja riigi majandusliku olukorraga, seega raskesti prognoositav
- Täiendavate toitealajaamade vajadus arvestades olemasolevat situatsiooni: 2 alajaama, asukohtadega sadamas ja Sääre tirbi tee ääres (vaja reserveerida trasside alused maad)
- Elektrivõrgu kaitsevööndite kohta on olemas Vabariigi Valitsuse 20. jaanuari 1999. a. määrus nr. 22
- Energiasüsteemi elektrivõrguga liitumise tingimused Vabariigi Valitsuse 17. märtsi 1999. a. määruses nr. 64
- Uute elektriliinide vajalike maade reserveerimise vajadus sõltub lisanduvatest tarbimiskeskustest ja tuleb lahendada detailplaneeringutega
- Veealuse kaabli rajamist saarele pole plaanis
- Käina lahe ümbruse elektriliinide paigutamine kaablitesse on hädavajalik lindude hukkumise vältimiseks, eriti Vaemla lahe ja Orjaku- Puulaiu piirkonnas

Olemasolevad alajaamad on ära toodud kaardil 6.

4.6 Elamuehitus ja kommunaalmajandus

Elamuehituseks konkreetsete kruntide eraldamine Kassari saarel toimub üldplaneeringu järgselt- detailplaneeringute alusel (detailplaneeringu kohustusega aladel) ja krundijaotuskavade alusel (detailplaneeringu kohustuseta aladel). Eelistatud võiks olla vanade hoonekohtade taas kasutuselevõtt maaomanike poolt aastaringsete elamute rajamiseks.

Järgnevalt on välja toodud põhimõtted, millest lähtuvalt on suunatud elamuehituse jt. maa-alade kasutuselevõttu .

4.6.1 Elamuehitus

Elamuehituseks sobivate maa-alade väljaselgitamisel on arvestatud ajaloolist asustuse paiknemise traditsiooni ja elamuehitusalade sobivust saare nüüdse looduskeskkonnaga. Lisaks on arvestatud juba

olemasolevate hoonestuspiirkondade, potentsiaalsete töökohtade ning tulevaste kommerts-teeninduslike asutuste paiknemisega.

Tihedat paigutust hoonete rajamist on lubatud Kassari ja Orjaku keskustes. Tagukülas ja Esikülas ning Kassari ja Orjaku külade äärealadel näeb käesolev planeering ette hajusat paigutust hoonete rajamisel. **Kruntide jagamisel ning hoonestamisel arvestada Kassari avatud vaadete säilimisega.**

Vastavalt Kaitstavate loodusobjektide seadusele tuleb uute ehituste püstitamiseks piiranguvööndisse taotleda kaitseala valitseja nõusolek.

4.6.2 Veevärk, kanalisatsioon ja puhastusseadmed

Valla ülesandeks on vallaelanike varustamine puhta veega. Selle teostamiseks on vajalik koostada **ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arengukava**. Lahendamist vajavad küsimused on uute veevõrkude ja puurkaevude ning puhastusseadmete rajamine jne.

Üksikmajapidamiste (hajaasustuses) tuleb soovitada salvkaevude ja väikepuhastusseadmete kasutamist.

Tarbekaevudel tuleb kindlustada veekaitsevööndid. Kasutuseta, oma-nikuta ja amortiseerunud kaevud tuleb likvideerida. Põhjavee reostusohu vältimiseks ja kvaliteetse joogivee saamiseks (puhastamine) oleks otstarbekas planeerida tihedama asustusega küladesse ühtne veevarustus ja kanalisatsioon. Puhastatud heitvesi tuleks juhtida Väinamerre suurima segunemisega piirkonnas võimalikult kaugel supluskohtadest.

4.6.3 Tehnorajatisted

Kompaktpuhastusseadmete täpsed asukohad ning vee- ja kanalisatsioonivõrkude paiknemine asulates määratakse detailplaneeringutega (peale detailplaneeringu kohustusega alade struktuuri ja tarbijate asukoha selgumist).

Projekteerimistingimused reovee ärajuhtimiseks tuleb kooskõlastada Käina Vallavalitsus (Käina 92101, Hiiu mnt. 28; tel.046 31 572).

4.6.4 Jäätmemajandus

Prügimajanduse osas on vajalik jätkata jäätmete sorteeritud kujul kogumist. Paigaldada tuleb täiendavalt vastavaid konteinerid klaasile, metallile jne. Mitteorgaanilise prügi ja ohtlike jäätmete (akud, patareid jne.) vaheladustamine peab toimuma Kassari külas, kust vallal tuleb organiseerida kogunenud jäätmete äravedu valla või Hiiumaa

kogumispunkti kust see toimetatakse edasi vastavalt vajadusele kogumispunkti valdaja poolt.

Orgaanilise prügi komposteerimine on otstarbekas korraldada sõltuvalt majapidamise suuruselt kas eraldi igas majapidamises või ühiselt mitme majapidamise peale. Ühiskondlik- teenindavate asutuste orgaaniliste jäätmete komposteerimist on suuremate koguste tekkimisel soovitatav koguda selleks kokkuleppeliselt saavutatud kohas.

Vallal tuleks koostada **jäätmemajanduse arengukava**, kus on jäätmemajanduse organiseerimine ja jäätmete äravedamise kord Kassari saarelt käsitletud detailsemalt. Selle ühe osana võiks käsitleda ka "karavanide" tühjendamise asukohta ning nahaparkimise kroomivete jäätmete paigutamist, millele peaks eelnema asukohavalik ning vastavad uuringud.

4.7 Ettevõtlus, tööstus, põllumajandus ja metsandus

Käina lahe- Kassari maastikukaitseala kaitse- eeskirja (RT I 1999.23.324) ja selle kaitse- eeskirjade muudatuste (RT I 1999. 65.653) alusel on sihtkaitsevööndis keelatud majandustegevus ja loodusvarade kasutamine. Piiranguvööndis on lubatud looduskaitse- nõuetega kooskõlas olev majandustegevus.

Need valdkonnad peavad juhinduma eelkõige turul olevast nõudlusest. Vallapoolne vahelesegamine on oluline juhul, kui need valdkonnad muutuvad oma loomuliku arengu läbi ohustavaks Kassari saare loodusele või elukeskkonnale. Arvestada tuleb saare eripäraga ning juhinduda looduse poolt antud tingimustest (eelistada väike- ning ökoloogiliselt puhast ettevõtlust).

Eelistatud arengusuundadeks peab vald mitmesugust väiketööstust ning ettevõtlust (näiteks pagari- ja kondiitritöökoda; kalatöötlemine, toitlustus, informaatika jne.). Sadamas on võimalik arendada paatide talvist hoidmist ning pakkuda tolliteenindust.

Keskkonda ohustada võiva tööstuse või teeninduse rajamisel tuleb vallal koos detailplaneeringu koostamisega nõuda ka keskkonna-mõjutuste analüüsi koostamist saavutamaks rajatava tööstuse või teenindusasutuse võimalikult väikest saastusastet.

Ainsad viisid millega vald saab ettevõtlust, tööstust, põllundust ja metsandust otseselt aidata oleks neid valdkondi puudutava info levitamine (näiteks vallas töötava konsultandi näol) nii valla siseselt, kui ka väljapoole valda ja ettevõtluseks sobiva maa pakkumine selleks sobivates kohtades ning nende maa-alade detailplaneeringute korraldamine, et antud piirkond oleks ette valmistatud huvitatud ettevõtjate saabumiseks.

Vastavalt kaitstavate loodusobjektide seaduse § 9 punkti 7 alapunktile 4 ei tohi kaitaselal piires kaitseala valitseja (antud

juhul Hiiumaa Keskkonnateenistusega) nõusolekuta kehtestada detail- ja üldplaneeringut.

4.7.1 Ettevõtlus, tööstus

Olulisemaks faktoriks on siin sobivus keskkonnaga ning ümbruskonna suhtes võimalikult väikse segava efekti saavutamine, samuti nende alade sobilik paiknemine teede, trasside ning elamupiirkondade suhtes. Väiketootmise jaoks on sobiv momendil vastava ettevõttega töötav Kassari keskuses asuv maa-ala.

Esmajärjekorras tuleks tööstus- ja ettevõtluseesmärkidel taas kasutusse võtta juba olemasolevaid ehitisi.

4.7.2 Metsamajandus

Kogu tegevus, mis on seotud metsaga Kassari saarel peab olema kookõlas Kaitstavate loodusobjektide seadusega, Käina lahe- Kassari maasikukaitseala kaitse- eeskirjaga ja kaitsekorralduskavaga.

Käina, Vesimaa, Taguküla laidude, Kassari sääre, Uidu niidi sihtkaitsevööndis on kaitseala valitseja igakordsel nõusolekul lubatud puu ja põõsarinde harvendamine vastavalt kaitse eesmärgile.

Piiranguvööndis on keelatud uuendusraie, välja arvatud turberaie perioodiga vähemalt 40 aastat.

Kaitsealal on keelatud puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine.

Vallapoolne vahelesegamine ja täpsustavad ettekirjutused peavad vajadusel lähtuma järgnevatest põhimõtetest:

1. säilitada olulisemad ökoloogilised protsessid;
2. kaitsta looduslikku mitmekesisust;
3. kindlustada liikide ja looduskoosluste säästev kasutamine

Käesoleva üldplaneeringuga metsamajandusmaade täiendavat reserveerimist või kasutuselevõttu ette ei nähta. Senised metsamaad säilitavad oma senise –hoiumetsa kategooria, piiranguvööndi metsad kaitsekategooria.

Hoonete rajamine peab toimuma suuremaid puid säästvalt.

4.7.3 Kalandus

Kalapüük peab toimuma kooskõlas kalapüügi eeskirjadega ning kaitseala-eeskirjadega.

Võimalik oleks kalatöötlemine saare elanike ja külastajate tarbeks.

Kalanduse arenguks oleks sobivaim arendada Orjaku kalasadamat, millel on kõige paremad eeldused kalasadamana. Sadamas vajab eraldamist kalapaatide ja turismipaatide tsoon.

4.7.4 Põllumajandus

Põllumajandusega tegeletakse suuremal või vähemal määral Kassari saarel pea igas peres. Kuid endiste suhteliselt viljakate põllumaade harimist pidurdab põllutöömasinate ja –seadmete vähesus külades, diislikütuse suhteliselt kõrge ning piima madal hind.

Ajalooliselt Orjaku külas väljakujunenud põllumajanduse ja loomakasvatuse taaselustamiseks ning muude ettevõtlusvormide väljaarendamiseks on sellesse piirkonda vajalik suunata sihipäraselt asunduskapitali.

Soovituslikult säilitamisele kuuluvad põllumaad ja karjatamiseks sobivad maad on ära toodud kaardil 4.

4.8 Laiud

Üldplaneeringu ala hõlmab ka 13 laidu:

- Vasika laid
- Põllurahu
- Lõunarahu
- Väike Vasikarahu
- Ristlaid
- Männiku laid
- Kuuselaid
- Taguküla laid
- Viirekare laid
- Pikkrahu laid
- Umbnäsu laid
- Pendirahu laid
- Aldreku saar

Osad neist kuuluvad sihtkaitsevööndi aladesse. Kuna ehituskeeluvööndi laius laidude osas on 200 m, on ehitus- ja majandustegevus keelatud ka väljapool kaitseala asuvatel laidudel nende väikeste mõõtmete tõttu.

5. MAA- JA VEEALADE KASUTUSPÕHIMÕTTED JA KEHTIVAD PIIRANGUD

Maa- ja veealade kasutamise põhimõtted juhinduvad ühelt poolt seadusandluse poolt kindlaks määratud piirangutest ning teisalt juba eksisteerivast maakasutusest ja keskkonnast. Siin peatükis ongi välja toodud kehtivast seadusandlusest ja määrustest tulenevad piirangud.

Peatüki ülejäänud osa kajastab alasid, kus on väärtuslikke miljöösids või looduskooslusi. Seega piirkondi, kus täiendav maa kasutuselevõtt vajab lisatähelepanu ja hoolikat läbimõtlemit.

5.1 Kehtivad piirangud

Välja on toodud piirangu kehtestav seadus või määrus ning piirangu üldiseloom. Täpsemaks piirangute rakendamiseks või nendega põhjalikumalt tutvumiseks on vajalik siintoodu seaduste ja määrustega vahetu tutvumine.

5.1.1 Riikliku kaitse all oleva mälestise kaitsevöönd

Alus: Muinsuskaitse seadus (09.03.1994)

Kinnismälestise kaitseks kehtestatud kaitsevöönd, millele laienevad kaitsekohustused esitatud kitsendused. Kui mälestiseks tunnistamise aktis ei ole märgitud teisiti, on kaitsevööndiks **50 meetri** laiune maa-ala mälestise väliskontuurist või piirist arvates.

Muinsuskaitseinspektsiooni loata on kinnismälestise ja selle kaitsevööndi ulatuses keelatud:

1. maaharimine, ehituste püstitamine, teede, kraavide, trasside rajamine, muud mulla- ja ehitustööd;
2. puude ja põõsaste istutamine, mahavõtmine ja juurimine

Keelatud on kinnismälestise ümberpaigutamine, ümber- ja sisseehitamine, konserveerimine, restaureerimine, remontimine, mälestisele seda kahjustavate või ilmet muutvate objektide paigaldamine, samuti muul viisil mälestise ilme muutmine.

Muinsuskaitseinspektsiooni ja valla- või linnavalitsuse loata on mälestise ja selle kaitsevööndi alal keelatud:

1. ajalooliselt väljakujunenud tänavatevõrgu ehitusjoone ja kruntide (kinnistute) piiride muutmine ning kruntimine
2. ehitiste püstitamine
3. ehitistele peale- ja juurdeehitamine, katusealuste väljaehitamine ja õuede kasutamine

4. ehitiste lammutamine
 5. krundi maakasutuse sihtotstarvete muutmine
- Ehitamine, konserveerimine ja restaureerimine muinsuskaitsealal peab toimuma viisil ja materjalidega, mis arvestavad nii ehitise kui ka muinsuskaitseala arhitektuurilist ja ajaloolist väärtust.

5.1.2 Looduskaitsealuse objekti piiranguvöönd

Alus: Kaitstavate loodusobjektide seadus (01.06.1994)

Kaitstavate loodusobjektide seadus kehtestab erilist kaitsest vajavate loodusobjektide kaitse alla (looduskaitse alla) võtmise korra ja kaitse olemuse ning sätestab maaomanike ja –valdajate ning teiste isikute õigused ja kohustused kaitstavate loodusobjektide suhtes.

Lisaks olemasolevatele looduskaitsealustele objektidele (Tõllu kivi, mis on kaitse all võetud Hiiumaa RSN TK 26.09.62.a. otsusega nr. 70) võidakse I kategooria kaitsealuste liikide seni kaitsmata kasvukoha või pesapaiga (püsielupaiga) avastamisteate saamisel saadab keskkonnaminister maaomanikule või –valdajale kaitsekohustuse teatise täita käesolevas seaduses I kategooria kaitsealuse liigi kaitseks sätestatud nõudeid.

Looduskaitsealuse üksikobjekti kaitse alla võtmisega moodustub selle ümber kuni **50 m** kauguseni piiranguvöönd, kui kaitse-eeskirjadega ei ole sätestatud teisiti.

Kaitseala piires ei tohi kaitseala valitseja nõusolekuta:

1. **muuta katastriüksuse kõlvikute piire ja pindala**
2. **kinnitada maakorralduskava**
3. **väljastada metsaomanikule metsamajandamiskava**
4. **kehtestada detail- ja üldplaneeringut**
5. **anda projekteerimistingimusi**

5.1.3 Veekaitsevööndid ja ehituskeelualad

Alus: Ranna ja kaldakaitse seadus (22.02.1995)

Veeseadus (11.05.1994) ja Veehaarete ja veevarustusehitiste sanitaarkaitsealade vööndite määramise juhend (RTL 1995, nr.6)

Kassari saare ja laidude rannad on **200 m** laiused (k.a. sihtkaitsevöönditesse jäävad rannad), **välja arvatud rannaalad** (kantud maa-kasutuskaardile ning täpsustatult ehituskeeluvööndi kaardile. Lisaks vt. KMH lk. 22-24)-

- Orjaku küla detailplaneeringu kohustusega alal, põhja pool riigimaanteed (12123) kattub ranna ulatus Käina sihtkaitsevööndi piiriga (kirjeldatud põllumaa ja kadastiku vahelise piirina), erandiks Välja, Karjamaa, Kibuspuu ja Otsa kinnistud, kus ranna ulatus on 200 m rannajoonest.
- Alates Õunakese kinnistust (viimane kaasa arvatud) on ranna ulatus kuni Tammsaare kinnistuni 150 meetrit.

- Tammsaare kinnistust edasi 200 m kuni Tiigi ja Sammalkivi kinnistute piirini.
- Kassari sääre sihtkaitsevööndi piiri mööda mere poole kuni 100 meetri kauguseni veepiirist ja sellest alates on ranna ulatus kuni Tamme kinnistule viiva erateeni (286) 100 meetrit. Edasi oleks rand piiritletud eelnimetatud eratee (286) ja riigimaanteega (12123) kuni viimane ristub Kata kinnistu lõunapiiriga. Mööda Kata kinnistu lõunapiiri kulgeb ranna ulatus Orjaku vanale tee (eratee nr. 47) ja mööda seda kuni uue ristumiseni riigimaanteega (12123). Kuni Orjaku silmani märgib eelnimetatud riigimaantee ka ranna ulatust.

Mererannale on kehtestatud ehituskeeluvöönd, mis Kassari piirkonnas kattub ranna ulatusega.

Veekaitsevööndi ulatus tavalisest veepiirist on **20 m**.

Ehituskeeluvöönd ei laiene üld- ja detailplaneeringute alusel rajatavale, rekonstrueeritavale või taastatavale:

- 1) veeliikluse ja veehaarde objektile
- 2) tehnilisele kommunikatsioonile
- 3) seirejaamale ja hüdrograafiateenistuse objektile
- 4) kalakasvatuse ja kalapüügiga seotud rajatistele
- 5) maaparandussüsteemile, välja arvatud poldritele
- 6) riigikaitse, piirivalve ja päästeteenistuse otstarbega ehitusele
- 7) ol.ol. ehitisele, välja arvatud tootmisobjektidele, mis otseselt võivad kahjustada ümbritsevat loodust
- 8) taluhoonestusele algses kohas, kui kinnisasja kõlvikute sihtotstarbeks on põllu- või metsamajanduslik kasutamine

Maaparandusobjektide eesvooludel kuni nende suubumiseni looduslikesse veekogudesse on veekaitsevööndi laius **1 m**.

Veekaitsevööndit ei ole avalikul supelrannal. Supelrannaks kuulutatud veekogul või selle osal veesõidukitega liigelda ei tohi, välja arvatud teenistusülesandeid täitval veesõidukid.

Avalikuks kasutamiseks oleva **kallasraja laius** laevatatavatel veekogudel **10 m**, teistel veekogudel on **4 m**. Veekogude kaldaid (kallasrada) tuleb hoida läbitavana. Suurvee ajal, kui kallasrada on üle ujutatud, võib vabalt ja takistamatult liikuda **2 m** laiusel kaldaribal.

5.1.4 Metsa kaitsekategooria

Alus: Metsaseadus (09.12.1998)

Metsas toimuva ja metsaga seotud inimtegevuse reguleerimiseks jagatakse metsad kolme kategooriasse: hoiumetsad, kaitsemetsad (kõik Kassari metsad kuuluvad nendesse kategooriatesse) ja tulundusmetsad.

Hoiumetsa kategooriasse kuuluvad erilist kaitset ja pikemaajalist säilitamist vajavad metsad ning reservaadid. Hoiumetsadeks on rahvuspargi- ja looduskaitsealade metsad, parkmetsad, haruldaste lindude ja loomade elupaigad, haruldaste taimede kasvualad, loodus ja kultuurimälestiste ümber paiknevad metsaosad jne. Metsa-varumisel on selle kategooria juures teisejärguline tähendus ning see võib ka hoopis keelatud olla. Hoiumetsas on lubatud ala juhtfunktsiooni täitmiseks vajalik hooldus-, valik- ja lõppraie turberaiana või kitsaste lankidena, välja arvatud reservaadid, kus majandustegevus on reguleeritud Kaitstavate loodusobjektide seaduse ning kaitseala kaitse-eeskirjadega.

Kaitsemetsade kategooriasse kuuluvad piiranguvööndi metsad, kus on keelatud uuendusraie, välja arvatud turberaie perioodiga vähemalt 40 aastat.

5.1.5 Maantee kaitsetsoon

Alus: Teeseadus (17.02.1999)

Riigimaantee kaitsevööndi laius mõlemal pool sõiduraja telge ja mitme sõiduraja korral mõlemal pool äärmise sõiduraja telge on **50 meetrit**.

Kohaliku maantee kaitsevööndi laius mõlemal pool sõiduraja telge ja mitme sõiduraja korral mõlemal pool äärmise sõiduraja telge on 20 kuni 50 meetrit. Arvestades Kassari eripära kehtestab käesolev üldplaneering kaitsetsooni laiuseks **20 m**.

Eratee kaitsevööndi laius on mõlemal pool sõiduraja telge ja mitme sõiduraja korral mõlemal pool äärmise sõiduraja telge 10 kuni 50 meetrit. Käesoleva üldplaneeringuga kehtestatakse kaitsetsooni laiuseks **10 m**.

Alevis või alevikus paikneva tänava kaitsevööndi laius on teemaa piirist kuni 10 meetrit, vööndi laius nähakse ette detailplaneeringutes.

5.1.6 Kõrgepinge õhuliini kaitsetsoon

Alus: Energiaseadus (11.06.1997)

Kõrgepinge õhuliinide kaitsetsoon mõlemale poole liini on:
≤ 20 kV – 10 m

Elektrivõrgu õhuliinide kaitsevööndis on ilma võrguettevõtja loata keelatud sõita masinate ja mehhanismidega, mille üldkõrgus maapinnast koos veosega või ilma on üle 4,5 m; üle 1000 V pingega elektrivõrgu õhuliinide kaitsevööndis rajada karjaedu, traattarasid ja loomade joogikohti.

Elektrivõrgu maakaabelliinide kaitsevööndis on ilma võrguettevõtja loata keelatud töötada löökmehhanismidega, planeerida pinnast, teha mullatöid sügavamal kui 0,3 m, küntaval maal sügavamal kui 0,45 m ning ladustada ja teisaldada raskusi.

Rajatavad ehitised ja tööd kaitsetsoonides on lubatud Eesti Energia Saarte Elektri Hiiumaa sektori loal.

Liinikoridorides võib tegeleda põllundusega. Aedades ei tohi viljapuude kõrgus ületada 4m, kui need asuvad liini koridoris. Kokkuleppel liini valdajaga võib kasvatada istikuid, jõulukuuski ja energeetilist võsa.

5.1.7 Veetrassid

Alus: Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni seadus (2.03.1999) ja Veehaarete ja veevarustusehitiste sanitaarkaitsealade vööndite määramise juhend (1.12.1994)

Sanitaarkaitsevööndid veevarustusehitistele on:
veemahutitest, filtritest ning teistest veetöötlusseadmetest ja pumba-
jaamast – mitte vähem kui **30 m**.

Veejuhtmete kaitseks määratakse sanitaarkaitsevööndid mõlemale poole piki veejuhet pinnaseveetaset ja veejuhtmete diameetrit arvestavalt: kui pinnaseveetase on allpool veejuhet, mille diameeter on kuni 1000 mm, on sanitaarkaitsevööndid mitte vähem kui 5 m ja üle 1000 mm – mitte vähem kui 10 m; kui pinnaseveetase on kõrgemal veejuhtmete diameetrist, peavad sanitaarkaitsevööndid olema mitte vähem kui **10 m**.

Hoonestatud aladel võib sanitaarkaitsevööndite ulatust vähendada kuni poole võrra kooskõlastatult tervisekaitsetalitusega.

Keelatud on veejuhtmete paigutamine jäätmete ladustamise paikade territooriumile või muude reostusallikate mõjupiirkonda.

5.1.8 Puurkaevude sanitaarkaitsetsoon

Alus: Veeseadus (11.05.1994) ja Veeseaduse muutmise ja täiendamise seadus (24.01.1996)

Veehaarde sanitaarkaitseala ulatus on **50 m** puurkaevust, kui vett võetakse põhjaveekihi ühe puurkaevuga ja **50 m** puurkaevude rea teljest mõlemale poole, **50 m** rea äärmisest puurkaevust ja puurkaevude reas puurkaevude vaheline maa, kui vett võetakse põhjaveekihi kahe või enama puurkaevuga. Kassari saarel asuvate puurkaevude kaitsetsoonid on **50 m**.

Puurkaevu sanitaarkaitseala ei moodustata, kui vett võetakse põhjaveeallikast alla 10 m³/d ühe kinnisasja vajaduseks.

Veehaarde ulatust on võimalik vähendada Keskkonnaministri otsusega Veeseaduse § 28 toodud juhtudel.

Põhjaveehaarde sanitaarkaitsealal laiusena kas 30 või 50 m on keelatud majandustegevus, välja arvatud veehaarderajatiste teenindamine, metsa hooldamine, heintaimede niitmine ja veeseire. Veehaarde omanik või haldaja võib keelata veehaarderajatise teenindamisega mitteseotud isikute viibimise veehaarderajatise seadmel.

5.1.9 Surnuaia sanitaarkaitsetsoon

Alus: SN 245 – 71 (1972)

Kasutusel oleva surnuaia sanitaarkaitsevööndi ulatuseks on **300 m**. Sanitaarkaitsetsooni pole lubatud elamute rajamine.

5.1.10 Kopteriplatsi ohutusala

Alus: Lennunduseeskiri AGA E 2-1

Helikopteriplatsi maandumisala on kõvakattega väljak 10 x 10 m (kasutatav kõikidele kopteri tüüpidele), mille max pikki ja põikikalle võib olla 2%. Laskumisala on 50 X 35 m max pikki ja põikikaldega 4%. Ohutusala on suurusega 90 x 55 m (vt. Lisa 4).

5.2 Maa-alade planeeritav kasutuselevõtt

Plaanikohane maa-alade kasutuselevõtt toimub eelkõige maaomanike poolt. Teistel juriidilistel ja füüsilistel isikutel, samuti riigil ja kohalikul omavalitsusel on võimalik osta maad planeeringu kohaselt kasutamisele maaomanikult maa ostmise teel.

Üldplaneeringu või detailplaneeringu elluviimiseks võidakse kohaldada kinnisasja sundvõõrandamist (s.o. kinnisasja võõrandamine omaniku nõusolekuta üldistes huvides õiglase ja kohese hüvitamise eest) "Kinnisasja sundvõõrandamise seaduses" (14.03.1995) ettenähtud alustel. Kui algatav detailplaneering võib kaasa tuua kinnisasja sundvõõrandamise vajaduse või krundi senise ehitusõiguse muutmise, teatab kohalik omavalitsus tähtitud kirjaga detailplaneeringu algatamisest vastava kinnisasja omanikule kahe nädala jooksul, arvates planeeringu otsuse tegemise päevast. ("Planeerimis- ja ehitusseadus" § 12 lõige 2). Juhul kui üldplaneeringu (valla osa üldplaneeringuga) või detailplaneeringuga kitsendatakse senist maakasutust või krundi ehitusõigust teatab kohalik omavalitsus kinnisasja omanikule tähtitud kirjaga antud planeeringu avalikust väljapanekust hiljemalt kaks nädalat enne avalikku väljapanekut ja ka kahe nädala jooksul pärast antud planeeringu kehtestamist (vt. "Planeerimis- ja ehitusseadus" §18 lõige 5 ja §30 lõige 1).

Kinnisasja omanikul on õigus nõuda kitsendustest ja ka detail-planeeringu tühistamisest tuleneva kahju õiglast ja kohest hüvitamist "Planeerimis- ja ehitusseaduse" §30 ja "Kinnisasja sundvõõrandamise seaduse" kehtestatud korras.

5.3 Säilitamisele kuuluvad alad

Mitmed piirkonnad Kassari saarel on juba praeguseks väljakujunenud säilitamist väärivatena. Osades neist kehtivad seaduste ja määrustega kehtestatud piirangud, osades mitte. Lähtudes nende alade väljakujunenud ilme säilitamise soovist ongi seal ehitus- ja elutegevuse reguleerimiseks antud mõningad täiendavad soovitused.

5.3.1 Väärtuslikud looduspiirkonnad ja kooslused

Käina valla eesmärk on kasutada Kassari saare looduskeskkonda võimalikult säästlikult nii, et see säiliks kasutamise- ja elamisväärseks ka tulevastele põlvetele. Keskkonna pikaajalisest ja säästlikust kasutamisest on juttu käesoleva töö peatükis 2.

Siinkohal on välja toodud piirkonnad, mille edasisel kasutamisel tuleks looduse säilumisel erilist rõhku panna:

- Vesimaa ja Taguküla laidude vahele jääv rannaniit- täiesti vastand Kassari läänerrannikule. Vajab karjatamist ja ilmselt ka niitmist ning puu- ja põõsariinde harvendamist.

- Veskimägi- taastamist vääriks veski või kui see osutub liiga kulukaks, võiks detailplaneeringus ette näha vaatetorni ehitamist
- Kassari laialehise ilmega puistud nn. "niidid". Osa kuulub neist sihtkaitsevöönditesse, osa aga mitte. Piiranguvööndis on väärtuslikumad Kassari sääre (osaliselt Kassari sääre sihtkaitsevööndis) ja Kassari Matsi-Hindre (Esikülalt ca 0,5 km SSO) puisniidud. Praeguseks on need võsastunud, salumetsa ilmelised.
- Rannakarjamaad Kassari saare põhjaosas rannajoone ja metsa vahel, vajalik oleks karjatamine

Matkaradade rajamine peab toimuma loodust säästvalt. Selle eesmärgi saavutamiseks tuleb matkaradade marsruudid kooskõlastada vastavate ametkondadega. Samuti tuleb radade rajamisel kasutada looduslikke materjale (puit) ning raja marsruut suunata looduse poolt dikteeritud tingimuste järele jne. Prügi jätmist raja veerde tuleks ennetada.

Sihtkaitsevööndite ja piiranguvööndite kaitsereežiim on määratud Käina lahe- Kassari maastikuala kaitse-eeskirjaga (vt. Lisa 2) ning kaitsekorralduskavaga.

5.3.2 Rekreatsioonialad

Rannavöönd omab suhteliselt suurt vabaaja veetmise potentsiaali. Lähtudes sellest tuleb senine mitteeraomanduses olev rannavöönd hoida avatuna kõigile "Ranna ja kaldakaitseadusega" määratud ulatuses ning tagada liikumisvõimalus kallasrajal k.a. eramaal (vt. Peatükk 5.1.3).

Ranna-alade atraktiivsuse säilitamiseks on vajalik nende alade maavaldaja poolne hooldus. Ranna puhtust tuleb ka vallal endal aeg-ajalt kontrollida ja hooldusreegleid mittetäitvatele maaomanikele nende kohustusi meelde tuletada.

Matkaradade rajamisel peab nendel olema kindel hooldaja. Raja hooldaja peab tagama prügi loodusesse mitteresastumise ja suunavate viitude paigutamise küsimused. Vajadusel tuleks raja hooldajal osutada ka giiditeenuseid.

5.4 Alad tähelepanu vääriva kultuuri, maastiku (loodus) ja külamiljööga

Selles osas võiks käsitleda Kassarit kui tervikut. Pikad eritüübilised rannad, avatud ja vaheldusrikkad maastikud, avarad vaated merele ja lahtedele, ulatuslikud rooväljad ning kaunid väikesaared lahtedes.

Kultuse ja legendidega on seotud:

- Silmaallikas
- Katkukalme
- Kassari kabel
- nn. Energiaväli Tagukülas

Looduses esinevad vaatamisväärsusega üksikobjektid:

- Kassari mõisapargis olev pärn
- Kassari mõisapargis olev tamm
- “Tõllukivi”

Oluline oleks säilitada ja taastada kiviaedadega külamaastikud (Esi-küla) ning säilinud pukktuulik (Ristete talu tuulik 19.saj. algusest)

Oluline osa on ka läbi aegade Kassariga seotud mõisate olemasolu ning nendega seotud vaadete säilitamine. Säilitamist vajaks ka Kassari mõisa park oma kastanialleega.

5.5 Kaitsealused alad

Kaitsealusetel aladel lähtub maa kasutamine Eesti Vabariigi seadusandlusest ja Käina lahe- Kassari maastikukaitseala eeskirjadega, kus on toodud kõikide piiranguvööndite ja sihtkaitsevööndite lubatud maakasutus ning mis on detailsemalt käsitletud Käina lahe- Kassari maastikukaitseala kaitsekorralduskavas (2001 – 2010).

5.5.1 Ettepanekud Käina lahe- Kassari maastikukaitseala kaitse-eeskirja muutmiseks

- Viia sisse muudatus Käina lahe- Kassari maastikukaitseala kaitse-eeskirja vastavalt Kaitstavate loodusobjektide seadusele § 12 lg4 p6 ning lubada sihtkaitsevööndis mittetootmisliku iseloomuga ehitiste rajamist kaitsealal paikneva **kinnistu või kaitseala tarbeks**.
- Arvata SKV koosseisust välja piiranguvööndiks kiigeplats (valla omandis olev krunt kuni maanteeeni)

5.6 Ametlik supelranna ala

Olemasolev Kassari avalik supelrand asub Kassari külas ja on funktsionaalselt tihedalt seotud Kassari kiigeplatsiga ning turistide meelisobjektiga Sääre tirp, millede vahetus läheduses toimub aktiivne puhkajate telkimine. Supelranna ala organiseeritud kasutuselevõtuks on vald alustanud maa munitsipaalomandisse taotlemist ning kogu ala korrastamist. Maa-ala otstarbekaks ja loodussäästlikuks kasutamiseks on vajalik alatatada detailplaneering kogu funktsionaalselt tihedalt seotud Kassari sääre maa-alale, et korraldada korraga teenindus-, liiklus-, telkimis-, prügi- jms probleemide lahendamist. Kogu ala tuleks varustada vastava maakasutuse kaardiga.

Ala ametlikuks supelrannaks planeerimisel lähtuda “Sinilipu ranna” nõuetest.

6. EHITAMISE PRINTSIIBID HAJAASUSTUSES

6.1 Olemasoleva loodus- ja elukeskkonnaga arvestamine. Keskkonnast tulenevate ehituspiirangute rakendamine hajaasustuses

Hajaasustuses ehitamisel tuleb krundi omanikul arvestada piiranguid, mis tulenevad ehitus- ja kultuurimälestistest ning looduskaitsealus-test objektidest ja nende kaitsetsoonidest. Samuti piiranguid, mis on kehtestatud Eesti Vabariigi seadusandluse ning normatiivdokumentide poolt (näiteks: veekaitsevööndid, ehituskeelualad vastavalt "Ranna ja kaldakaitseadusele" jne. vt. Peatükk 5.1).

Lisaks neile seadusandlusest ja normidest tulenevatele piirangutele tuleb ehitustegevuseks lähtuda "Planeerimis- ja ehitusseadusest" (14.06.1995) ning Käina valla ehitusmäärusest, mis reguleerivad planeerimis- ja ehitustegevust Käina vallas (ka Kassari saarel), kui vald konkreetse ehituskrundi puhul ei määra teisiti.

Kõikide hoonete ja rajatiste rajamiseks detailplaneeringu kohustusega aladele tuleb Kassari saarel koostada detailplaneering vastavalt kehtivale seadusandlusele. Keskkonnamõjutuste analüüsi vajaduse otsustab Käina Vallavalitsus vastavalt kehtivale seadusandlusele.

Detailplaneeringute koostamise ja projekteerimistingimused väljastab Kassari saare territooriumil Käina vallavalitsus. Projekteerimistingimused ja detailplaneeringute kehtestamine tuleb kooskõlastada kaitseala valitsejaga vastavalt Käina lahe- Kassari maastikukaitseala kaitse-eeskirjale.

Kassari saarel ei ole lubatud tegevused, millega kaasneb nn. kõrgendatud keskkonnarisk (RTL. 2001,59,825;)

6.2 Tehnovõrgud

Hajaasustus piirkonnas rajatakse kommunikatsioonid reeglina krundi valdaja poolt.

Kommunikatsioonide projektid tuleb kooskõlastada Käina valla ja vastavate ametkondadega.

DETAILPLANEERINGU KOHUSTUSEGA ALAD NING NENDE KIRJELDUS

7. ASULATE STRUKTUUR

1999. a. seisuga ei ole Kassari saarel ühtegi tiheasustusala. Ka külade keskused on hajaasusalad. Praeguse üldplaneeringu käigus ei ole juurde planeeritud ühtegi tiheasustusega ala- uus planeeritav puhke- majandusliku suunitlusega Orjaku küla keskus Orjaku sadama piirkonnas on planeeritud detailplaneeringu kohustusega alaks.

Veel on määratud hajaasustusega aladele detailplaneeringu kohustu-sega alasid, kuhu kuuluvad Kassari ja Esiküla külakeskused ning teenindus- ja puhkeotstarbega alad.

7.1 Saare keskus - Kassari

Saare keskuseks ehk peasulaks on ja peaks jääma Kassari küla. Küla keskus on planeeritud hajaasustusega detailplaneeringu kohustusega alaks kuna keskuse väljaarendamisel peab erilise tähelepanuga jälgima hoonestuse arengu seoseid muinsuskaitse objektidega. Kassari külas elab praeguse seisuga suurem osa püsielanikkonnast- 290-st 107. Üldplaneeringu elluviimise algstaadiumis oleks otstarbekas kindlaks määrata Kassari mõisa pargi seisukord ja koostada pargi korrastamise ja taastamise kava. Soovituslik oleks koostada kogu detailplaneeringu kohustusega ala detailplaneering korraga et lahendada kompleksed küsimused koos ning määrata ära kogu ala arengu suunad. Detailplaneeringuga tuleks ära määrata ka säilitamisele kuuluvad hooned ning kasutamata hoonete ja rajatiste lammutamine. Detailplaneeringuga oleks soovitav ära määrata ka uute hoonete ja rajatiste asukohad.

Kassari külast peaks välja kujunema saare kultuurikeskus. Vajalik saab olema turismindusega seotud teenuste (majutus, toitlustus jms.) osutamine, mis suurelt osalt on sesoonse iseloomuga. Kassari külas peaks paiknema ka saare elanikele orienteeritud teenindusasutused kuna asub saare keskosas. **Oluline on keskuses asuvate "Palliplatsi" (katastritunnus 36802:003:0103) ja "Hiiumaa muuseum Kassaris" (katastritunnus 36802:003:2320) maaüksuste sihtotstarbe säilitamine sotsiaalmana, neile maaüksustele ehitada või krundi sihtotstarvet muuta võib vaid põhjendatud avaliku huvi korral detailplaneeringu alusel.**

Üldplaneeringu esimeses etapis peaks välja töötama ka Kassari Säärele planeeritud avaliku supelranna ja Kiigeplatsi arengusuunad ja –võimalused ning koostama selle ala detailplaneering.

Vajalik koostada ka detailplaneering Kassari külla planeeritavale väikesele puhkekülale.

Eraldi detailplaneering tuleks koostada küla keskusesse jääv väike- tootmiskeskusele ning selle vastas olevale eravalduses olevale kuid puhkelaagrina toimivale maa-alale.

7.2 Teised asulad ja nende paiknemine ning seos keskasulaga

Lisaks Kassari külale on vajalik ka rea teise järgu keskuste olemasolu, et tagada saare ühtlane areng. Need on Orjaku küla planeeritav keskus sadama ala vahetus läheduses ning Esiküla keskus.

7.2.1 Orjaku küla

Praeguseks ei ole Orjaku külal välja kujunenud oma keskust kui sellist. On külale oluline vana mõisakoht mida on viimastel aastatel korrastama hakatud ning sadam mille ümber on rajatud mõningad suvemajad, ülejäänud küla on suhteliselt hajali asustusega.

Orjaku planeeritavast detailplaneeringu kohustusega alast peaks välja kujunema kogu saare olulisim turiste teenindav keskus, sealhulgas rajatavad suvilate (kämpingute) ala. Siia tuleks rajada sadamateenindus, päästeteenistuse punkt, hotell (nendega peab suvel olema ühendatud giiditeenuse pakkumine), kauplus, kohvik ja muu esmavajalik turistidele ja saarekülastajatele vastuvõtuks. Kogu keskus võib saada küll liigselt sesoonse iseloomuga, kuid selle vältimiseks peaks mõtlema kohe planeerimise algetapil hoonete ja rajatiste polüfunktsionaalsusele.

Sesoonsuse vähendamiseks peaks ka talve perioodil pakkuma saare külastajatele loodus ja spordisuunitlusega tegevusvõimalusi (jääpurjetamine, suusatamine, uisutamine jne.).

Orjaku sadamakeskusele on teostatud detailplaneering 1996.aastal, kuid planeering on vananenud ning eeldaks täiendavat läbimõtlemist ning täiendavat detailplaneeringut.

7.2.2 Esiküla

Esiküla põhiasustus on kujunenud suhteliselt tihedalt Kassarit läbiva põhimaantee äärde. Esiküla võiks jäädaagi põhiliseks püsielanikkonnaga alaks ning selle suunitlusega ka täieneda. Sellest eesmärgist lähtudes on määratud ka Esiküla detailplaneeringu kohustusega alaks, et oleks võimalik kooskõlas arendada kogu küla.

Esiküla territooriumil on mitmeid loomakasvatushoonete alasid mis vajaksid konkreetsemat reguleerimist ning sellega seoses nende alade detailplaneeringuid ja arengusuundade paika panemist.

Esikülas asub ka Kassari Haridusseltsi hoone koos raamatukogu ja teabetoaga millel on suur tähtsus kogu saare püsielanikkonnale. Selle osa arendamiseks võiks mõelda ka väiksemate konverentside korraldamise peale. Seal võiks toimuda ka näiteks koolitus ja täiendõpe (näit. koolidele ja ülikoolidele bioloogia vms. õpetajatele, õppejõududele jne.).

Esikülas on ka Kassari ainuke kirik ja surnuaed. Vajadusel tuleks ka sellele alale teostada detailplaneering.

7.2.3 Taguküla

Taguküla on kogu Kassari hõredamini asustatud küla. Kogu Kassari saare elanikkonnast asub seal vaid 19 püsielanikku. Kuid Taguküla alale jääb suhteliselt suur osa kogu saare suvemajadest. Selline võiks olla ka küla arengusuund. Siiski võiks olemasolevate suvemajade baasil areneda ka püsielanikkonna kasv.

8. DETAILPLANEERINGU KOHUSTUSEGA ALADE LOETELU:

- Orjaku küla detailplaneeringu kohustusega ala
- Kassari küla detailplaneeringu kohustusega ala
- Esiküla keskuse detailplaneeringu kohustusega ala
- Ühepereelamute, aiamajade või suvilate grupp, mis koosneb enam kui kolmest nimetatud hoonest, millede omavaheline kaugus on alla 100 meetri
- Eraldiseisev rida- või sektsioonelamu(te) ala koos selle teenindamiseks vajaliku maaga
- Eraldiseisev üle 300 m² ehitusaluse kogupinnaga tootmishoone(te) või laohoone(te) ala koos selle teenindamiseks vajaliku maaga
- Kämpingu või motelli maa-ala
- Puhkeküla või puhkebaasi maa-ala
- Spordikompleksi või supelranna maa-ala
- Väljaspool asulat asuv mõisasüda koos selle juurde kuuluva pargi maa-alaga
- Väljaspool asulat paikneva sadama, helikopteriplatsi, autoteenindusjaama või bensiinjaama ala koos nende teenindamiseks vajaliku maaga
- Väljaspool asulat asuva teenindusasutuse (k.a. sadama) maa-ala
- Kiriku ja surnuaia maa-ala koos kaitsetsooniga
- Sihtkaitsevöönditesse jääv maa-ala

Detailplaneeringutes on kohustuslik hinnata keskkonnamõju, kui planeeritav tegevus võib ületada tegevuskoha keskkonnataluvust, põhjustada pöördumatuid muutusi keskkonnas, seada ohtu inimese tervise või vara või kaasneb Keskkonnamõju hindamise ja Keskkonnaauditeerimise seaduse (14.07.2000) §6 lg2 nimetatud tegevuste või nende kombinatsioonide elluviimisega.

DETAILPLANEERINGUTE KOOSTAMISE SOOVITUSLIK JÄRJESTUS, VAJALIKUD ARENGUKAVAD

Allpool on toodud soovituslik detailplaneeringute elluviimise järjestus ning üldplaneeringuga ette nähtud täiendavad arengukavad

9. DETAILPLANEERINGUTE KOOSTAMISE JÄRJESTUS

1. Orjaku sadama maa-ala täiendav detailplaneering. Sellega tuleb näidata uute hoonete ja rajatiste asukohad ning elamumaa, teenindusmaa ja ettevõtluspiirkonna täpne tsoneerimine. Selles tuleks ära näidata ka täpne jäätmete vaheladustamise asukoht ning vajadusel bensiinijaama võimalik asukoht.

2. Kassari küla keskuse detailplaneering. Sellega määratakse säilitamisele kuuluvad hooned ning ülejäänud kasutamata hoonete ja rajatiste lammutamiskava. Detailplaneeringuga määratakse ära ka elamumaa, teenindusmaa ja ettevõtlus-piirkonna täpne tsoneering, samuti muinsuskaitseväärtuste täpsustatud kaitsepiirkonnad ning pargi taastamise kava.

Vajadusel tuleks näidata ka ettevõtlus ja avalikuks kasutamiseks ettenähtud maa-alade tsoneering.

3. Avaliku supelranna ning Kiigeplatsi detailplaneering. Selles tuleks ära näidata ka rajatavate telkimisplatside asukohad ning kogu ala teenindamiseks rajatavate hoonete ja rajatiste asukohad ning kommunikatsioonid. Samuti tuleks ära näidata ka jäätmete vaheladustamise asukoht.

4. Säätetirbi puhkemajanduse detailplaneering

5. Esiküla keskuse detailplaneeringuga tuleks ära näidata küla korrastamine ning üleliigsete rajatiste lammutamine ning vajadusel uute rajamine.

6. Esikülas asuvate loomakasvatusalade detailplaneeringud, kus oleks täpselt käsitletud kommunikatsioonide asukohad, laiendamiseks vajalikud alad, loomade põhilised liikumisalad ning vajalike liiklusmärkide paigutamise kohad liikumissuundadega ristuvatel teedel.

Konkreetne planeeringute koostamise järjestus sõltub siiski elu poolt dikteeritud vajadustest ja investeerijate ning ehitada soovijate olemasolust. Siintoodu on vaid soovitusliku iseloomuga ning toodud vastavalt hetke probleemidest ja lahendust vajavate küsimuste aktuaalsusest.

10. VAJALIKUD ARENGUKAVAD

1. Jäätmemajanduse arengukava
2. Teede teemaplaneering
3. Ühisveevärgi- ja kanalisatsiooni arengukava
4. Turismi arengukava

LISA 1: MUINSUSKAITSE- JA LOODUSKAITSEALUSED ÜKSIKOBJEKTID

Arhitektuurimälestised:

Arhitektuurimälestistena on muinsuskaitse alla võetud Kassari saarel:

1.	Kassari kabel	Esiküla
2.	Kassari kabeliaed	Esiküla
3.	Kassari kabeliaia piirdemüür	Esiküla
4.	Ristete tuulik	Esiküla
5.	Kassari mõisa peahoone varemed	Kassari küla
6.	Kassari mõisa valitsejamaja	Kassari küla
7.	Kassari mõisa aednikumaja	Kassari küla
8.	Kassari mõisa tuuleveski varemed	Kassari küla
9.	Kassari mõisa ait	Kassari küla
10.	Kassari mõisa magasiait	Kassari küla
11.	Kassari mõisa park	Kassari küla
12.	Kassari mõisa kuivati	Kassari küla
13.	Kassari mõisa piirdemüürid ja kiviaiad	Kassari küla
14.	Kassari kool- rahvamaja	Kassari küla
15.	Orjaku mõisa peahoone varemed	Orjaku küla
16.	Orjaku mõisa kuivati	Orjaku küla
17.	Orjaku mõisa moonakatemaja	Orjaku küla
18.	Orjaku mõisa valitsejamaja varemed	Orjaku küla
19.	Orjaku mõisa piirdemüürid ja väravapostidega	Orjaku küla
20.	Orjaku mõisa park	Orjaku küla
21.	Kärsna talu kivipaargu	

Ajaloomälestised:

Ajaloomälestistena on Kassari saarel muinsuskaitse alla võetud:

1.	Aino Kallase suvemaja	Taguküla
2.	Kassari kabeliaed	Esiküla

Arheoloogiamälestised:

Arheoloogiamälestistena on Kassari saarel muinsuskaitse alla võetud:

1. Kalmistu Esikülas

Looduskaitse all on:

Kassari saarel (täpsemalt Käina lahe Orjaku poolses otsas) on kaitstav looduse üksikobjekt- Tõllu kivi.

**LISA 2: KÄINA LAHE- KASSARI MAASTIKUKAITSEALA
KAITSE EESKIRI**

Käina lahe - Kassari maastikukaitseala kaitse-eeskirja ja välispiiri kirjelduse kinnitamine

KÄINA VALD. KASSARI SAARE ÜLDPLANEERING.
MÄRTS 2000

Vabariigi Valitsuse 05.03.1998 määrus nr 44
jõustumiskuupäev 13.03.1998
redaktsioon 13.04.2000-...

AVALDATUD :

[RT I 1998, 23, 324](#)

REDAKTSIOON :

VV m 04.04.2000 Nr.110 jõust.13.04.2000

[RT I 2000, 30, 176](#)

VV m 11.08.1999 Nr.245 jõust.21.08.1999

[RT I 1999, 65, 653](#)

Käina lahe - Kassari maastikukaitseala kaitse-eeskirja ja välispiiri kirjelduse kinnitamine.

Vabariigi Valitsuse 5. märtsi 1998. a. määrus nr. 44

Kaitstavate loodusobjektide seaduse ([RT I 1994, 46, 773](#)) paragrahvi 5 lõike 4 ja paragrahvi 6 lõike 1 alusel Vabariigi Valitsus määrab:

1.Kinnitada:

- 1) Käina lahe - Kassari maastikukaitseala kaitse-eeskiri (juurde lisatud);
- 2) Käina lahe - Kassari maastikukaitseala välispiiri kirjeldus (juurde lisatud).

2. (Kehtetu - VV m 11.08.1999 Nr.245 jõust.21.08.1999)

2¹. Käina lahe – Kassari maastikukaitseala valitseja on Keskkonnaministeeriumi Hiiumaa keskkonnateenistus.

(VV m 04.04.2000 Nr.110 jõust.13.04.2000)

3. Tunnistada kehtetuks Eesti NSV Ministrite Nõukogu 26. oktoobri 1971. a. määruse nr. 493 "Uute riiklike kaitsealade moodustamise ja riikliku maastikulise kaitseala "Aegviidu-Nelijärve" ümbernimetamise kohta" (ENSV Teataja 1971, 44, 465) lisa 2.

Kinnitatud

Vabariigi
Valitsuse
5. märtsi

Käina lahe - Kassari maastikukaitseala kaitse-eeskiri

I. ÜLDSÄTTED

1. Käina lahe - Kassari maastikukaitseala (edaspidi kaitseala) on moodustatud Hiiumaa Rajooni TSN Täitevkomitee 26. septembri 1962. a otsusega nr 70 "Looduskaitse korraldamisest Hiiumaa Rajoonis" moodustatud Kassari maastikulise keeluala ning sama otsusega moodustatud Käina lahe ornitoloogilise keeluala baasil, mis reorganiseeriti Eesti NSV Ministrite Nõukogu 26. oktoobri 1971. a määrusega nr 493 "Uute riiklike kaitsealade moodustamise ja riikliku maastikulise kaitseala "Aegviidu-Nelijärve" ümbernimetamise kohta" (ENSV Teataja 1971, 44, 465) Käina lahe riiklikuks linnustikukaitsealaks. Kaitseala on moodustatud Kassari saare poollooduslike kooslustega liigestatud pärandkultuurmaastiku ning olulise lindude rändepeatus- ja pesitsuskoha, Käina lahe kaitseks.

(VV m 11.08.1999 Nr.245 jõust.21.08.1999)

2. Kaitseala maa- ja veeala on määratletud Vabariigi Valitsuse poolt kinnitatud Käina lahe - Kassari maastikukaitseala välispiiri kirjeldusega.

3. Kaitseala maa- ja veeala jaguneb vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele üheksaks sihtkaitsevööndiks ja kaheks piiranguvööndiks.

(VV m 11.08.1999 Nr.245 jõust.21.08.1999)

4. Kaitseala ja selle vööndite piirid kantakse riiklikusse maakatastrisse.

5. Kaitseala ja selle vööndite piiride kirjeldus on koostatud riigiettevõtte Eesti Maauuringud 1992. aasta maakasutuskaardi (mõõtkava 1:10 000) ja NSVL Geodeesia ja Kartograafia Peavalitsuse 1985. aasta topograafilise kaardi (mõõtkava 1:25 000) alusel ning talumaade osas Katastri Ameti 1938. aastal väljaantud skeemiliste kaartide (mõõtkava 1:10 000) alusel. Geograafilised koordinaadid on esitatud WGS-süsteemis ja ristkoordinaadid Eesti Põhikaardi EUREF-EST-92 süsteemis Lamberti konformses koonilises projektsioonis.

II. KAITSEKORRA ÜLDPÕHIMÕTTED

6. Inimestel on lubatud viibida ning korjata seeni ja marju kogu kaitsealal, välja arvatud käesoleva kaitse-eeskirja punktis 17 sätestatud juhtudel sihtkaitsevööndis. Liikumine eramaal toimub vastavalt asjaõigusseadusele ([RT I 1993, 39, 590](#); [1999, 44, 509](#)) ja kaitstavate loodusobjektide seadusele ([RT I 1994, 46, 773](#); [1998, 36/37, 555](#); [1999, 54, 583](#)).

(VV m 11.08.1999 Nr.245 jõust.21.08.1999)

7. Telkimine ja lõkke tegemine on lubatud ainult kaitseala valitseja poolt selleks ettevalmistatud ja tähistatud paikades.

(VV m 11.08.1999 Nr.245 jõust.21.08.1999)

8. Jalgratastega liiklemine väljaspool teid ja radu ning mootorsõidukitega liiklemine ja nende parkimine väljaspool selleks ettenähtud teid ja parklaid on kaitsealal keelatud, välja arvatud teaduslikel välitöödel, järelevalve- ja päästetöödel ning käesoleva kaitse-eeskirjaga lubatud põllumajandus-, metsa- ja roovarumistöödel. Ujuv vahendiga liiklemine kaitsealal on lubatud üksnes järelevalve-, pääste- ja teaduslikel välitöödel.

(VV m 11.08.1999 Nr.245 jõust.21.08.1999)

8.1. Kaitsealal on lubatud alla 50 osalejaga rahvaürituste korraldamine selleks ettevalmistamata kohtades. Üle 50 osalejaga rahvaürituste korraldamine selleks ettevalmistamata kohtades on lubatud üksnes kaitseala valitseja nõusolekul.

(VV m 11.08.1999 Nr.245 jõust.21.08.1999)

8.2. Kaitsealal on keelatud:

- 1) puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine;
- 2) kalapüük, välja arvatud käsiõngega Puulaiu, Orjaku ja Laisma kanalis.

(VV m 11.08.1999 Nr.245 jõust.21.08.1999)

9. (Kehtetu - VV m 11.08.1999 Nr.245 jõust.21.08.1999)

10. (Kehtetu - VV m 11.08.1999 Nr.245 jõust.21.08.1999)

11. (Kehtetu - VV m 11.08.1999 Nr.245 jõust.21.08.1999)

12. Kaitseala valitseja nõusolekuta on kaitsealal keelatud:

- 1) katastriüksuse kõlvikute piiride ja pindala muutmine;
- 2) maakorralduskava kinnitamine;
- 3) metsamajandamiskava väljastamine;
- 4) detail- ja üldplaneeringu kehtestamine;
- 5) projekteerimistingimuste andmine.

(VV m 11.08.1999 Nr.245 jõust.21.08.1999)

13. Kaitseala valitseja nõusoleku saamiseks käesolevas kaitse-eeskirjas ettenähtud juhtudel peab vastava loa taotleja või projekti või kava

kooskõlastuse taotleja esitama kaitseala valitsejale kirjaliku taotluse. Kaitseala valitseja vastab taotlusele kirjaliku nõusoleku või motiveeritud keeldumisega ja vajaduse korral omapoolsete tingimuste esitamisega nii taotlejale kui ka vastava loa andjale hiljemalt ühe kuu jooksul pärast taotluse saamist. Keskkonnamõju hindamise vajaduse korral on kaitseala valitsejal õigus taotlusele vastamist edasi lükata kuni ekspertiisiakti saamiseni, teavitades sellest nii nõusoleku taotlejat kui ka loa väljaandjat.

Kaitseala valitseja vaatab metsaraie taotluse läbi ja tulenevalt koosluse liigilise ning vanuselise mitmekesisuse säilitamise eesmärgist annab oma kirjaliku nõusoleku või esitab motiveeritud keeldumise ja vajadusel omapoolsed tingimused kümne päeva jooksul pärast taotluse saamist.

(VV m 11.08.1999 Nr.245 jõust.21.08.1999)

13.1. Piiranguvööndisse jääva kaitstava looduse üksikobjekti kaitset korraldatakse kaitstavate loodusobjektide seaduse paragrahvi 5 lõike 5 kohase kaitse-eeskirja alusel. Sihtkaitsevööndisse jääva kaitstava looduse üksikobjekti kaitset korraldatakse käesoleva kaitse-eeskirja alusel.

(VV m 11.08.1999 Nr.245 jõust.21.08.1999)

13.2. Teaduslikke vältõid kaitsealal tehakse kaitstavate loodusobjektide seaduse paragrahvis 25 sätestatud korra alusel.

(VV m 11.08.1999 Nr.245 jõust.21.08.1999)

14. Vabariigi Valitsuse seaduse ([RT I 1995, 94, 1628](#); [1996, 49, 953](#); [88, 1560](#); [1997, 29, 447](#); [40, 622](#); [52, 833](#); [73, 1200](#); [81, 1361](#) ja [1362](#); [87, 1468](#); [1998, 28, 356](#); [36/37, 552](#); [40, 614](#); [107, 1762](#); [111, 1833](#); [1999, 10, 155](#); [16, 271](#) ja [274](#); [27, 391](#); [29, 398](#) ja [401](#); [58, 608](#)) paragrahvi 44 lõike 2 alusel on kaitseala piires asuva kinnisasja võõrandamisel riigi esindajaks ostueesõiguse teostamisel keskkonnaminister, kellele teatatakse kinnisasja võõrandamisest asjaõigusseaduses sätestatud korras.

(VV m 11.08.1999 Nr.245 jõust.21.08.1999)

III. SIHTKAITSEVÖÖND

15. Sihtkaitsevöönd on kaitseala osa seal väljakujunenud või kujundatavate looduslike ja poollooduslike koosluste säilitamiseks.

16. Kaitsealal on üheksa sihtkaitsevööndit:

1) Käina lahe sihtkaitsevöönd, kuhu kuulub:

Käina vallas Käina laht koos saartega (kinnistute A92, A90, Sireli (89) ja A10 lahusmaatükid), välja arvatud Orjaku piiranguvööndisse kuuluv ala ja Vareslaid;

2) Orjaku silma sihtkaitsevöönd, kuhu kuulub:

Käina vallas veeala, mille piir kulgeb Reigi saare kagunurgast mööda Reigi saare idakallast põhja suunas kuni Kassari saart Käina-Kassari maanteega ühendava teetammini, mööda selle idaserva Käina-Kassari maantee ja edasi mööda nimetatud maantee teemaa lõunapiiri ida suunas kuni Kassari saareni, seejärel mööda Kassari saare länekallast lõuna suunas kuni kinnistu "Paadi"

lõunanurgani ning edasi mööda sirgjoont kinnistu "Paadi" lõunanurgast Reigi saare kagunurgani;

(VV m 11.08.1999 Nr.245 jõust.21.08.1999)

3) Õunaku sihtkaitsevöönd, kuhu kuulub:

Käina vallas Õunaku poolsaarel kinnistute A171, A172, A173, A174, A188, A189, A181, Koopa (36) ja A183 maa;

4) Käina sihtkaitsevöönd, kuhu kuuluvad:

Käina vallas Orjaku poolsaarel kinnistute Rehe (A7), A74, Vahi (A6), Sadama (A80), Süllaotsa (A5), Pargi (A73), Otsa (A72), A4, Karjamaa (A23), Välja (A3) ja Orjaku (A2) põllumaa ja kadastiku vahelisest piirist kirde poole jääv maa ning kinnistu Nina (A1) põllumaa ja kadastiku vahelisest piirist kirde ja loode poole jääv maa, Käina lahe läänekaldal kinnistute A2, A221, A215, A216, Selma (A92), Lusso (63), Tori (60), Vällika (59), Kärneri (58) (kahes osas), Aida (57), Ninaotsa (A84) ja Lepa (A83) kaitsealale jääv maa, Käina lahe põhjakaldal kinnistute Käina kiriku, Lahe (5), Kristjani (4), Sahtle (3), Toigu (1), A235, A283, A255 (kahes osas), A285, Aanda (A206), Põllumäe (A205), Ranna (A204), A208, A207, Seemnevilja Ühisuse (A259), Piiri (A60), A57, A58, A91, Ilo (A56), Teeääre (A90) (kolmes osas) ja Drudenhofi (A44) kaitsealale jääv maa ning kinnistute A105, A61, A93, A59 ja A92

lahusmaatükid, kinnistute Tõnise (16) ja Peedu (17) Kassari teest ida poole jääv maa ning Käina lahes kinnistu Lepa (A83) lahusmaatükk (Vareslaid);

5) Vesimaa sihtkaitsevöönd, kuhu kuuluvad:

Käina vallas Kassari saarel kinnistute A201, A202 ja A200 kirdepoolseimad lahusmaatükid ning kinnistute A199, A198, 5 ja 4 kirdepoolseimate lahusmaatükkide kirde-edelasuunalisest pinnasteest kagu poole jääv osa;

6) Taguküla laidude sihtkaitsevöönd, kuhu kuuluvad:

Käina vallas Kassari saarel kinnistute 9, 32, 31 ja 30 kagupoolseimad lahusmaatükid ning kinnistu 15 kagupoolseima lahusmaatüki loode-kagusuunalisest pinnasteest kirde poole jääv osa;

7) Kassari sääre sihtkaitsevöönd, kuhu kuuluvad: Käina vallas Kassari saarel kinnistute A91, A174 ja A96 Piibunina teest edela poole jääv maa, Piibunina poolsaarel kinnistute A185, A181, A189, A191, A176, A186, A182, A195, A198, A183, A180, A178, A190, A188, A187, A177, A193, A184, Kalasadam ja A179 maa, kinnistute A194, A151, Roos (A17), Tamme (A18), A152 ja Lepiku (A19) Sääretirbi teest ida poole jääv maa, kinnistute A156, A150, A13, A149, A14 ja A11 kinnistu "Niidi" idanurka ja kinnistu A149 lõunapoolseima lahusmaatüki põhjanurka ühendavast sirgest kagu poole jääv maa ning Kassari säärel kinnistute A149, A147, A157, A4, A146, A156, A18, A6, A152, A148, A153, A8, A23, A19, A13, A7, A9 ja A24 maa;

(VV m 11.08.1999 Nr.245 jõust.21.08.1999)

8) Uidu niidi sihtkaitsevöönd, kuhu kuuluvad:

Käina vallas Kassari saarel kinnistute 2/2a, 19, 14 ja 17 kinnistu Nurme (1) idapiiriga külgnevad lahusmaatükid, kinnistu 3 kinnistu Matse-Petri (33) läänepiiriga külgnev lahusmaatükk, kinnistu Tominga (A3) loode-kagusuunalisest pinnasteest ja selle mõttelisest sirgjoonelisest loodesuunalisest pikendusest kirde poole jääv maa, kinnistute Lemmani (A8) ja Neitsimäe (A7) läänepoolseimast põhja-lõunasuunalisest kraavist lääne poole jääv maa, kinnistu Matse-Petri (33) maa (välja arvatud õuema ning loode-kagusuunalisest kraavist ida poole ja põhja-lõunasuunalisest kiviaiast lääne poole jääv osa) ning kinnistute A201, A202, A203 ja A204 läänepoolseimast loode-kagusuunalisest kraavist edela poole jääv maa;

9) Jõeküla sihtkaitsevöönd, kuhu kuulub:

Käina vallas Õunaku poolsaarel kinnistute Nõmme (A83) (ainult kaitsealale jääv osa), A191, A5, Kalju (37) (kahes osas), 27, Metsa (A38) (ainult kaitsealale jääv osa), Valli (A103) (ainult kaitsealale jääv osa), A197, Kraavi (A207), Vaarika (A208) ja Maandtee (A209) maa.

17. Inimeste viibimine on keelatud Õunaku ja Jõeküla sihtkaitsevööndis 1. veebruarist 31. augustini ning Käina lahe sihtkaitsevööndis 1. aprillist 15. juulini, välja arvatud teaduslikel välitöödel kaitseala valitseja nõusolekul ning järelevalve- ja päästetöödel.

18. Sihtkaitsevööndis on keelatud majandustegevus ja loodusvarade kasutamine, välja arvatud käesoleva kaitse-eeskirja punktidega 6-8 lubatud ning järgmised koosluste ja liikide säilimiseks vajalikud või neid mittekahjustavad tegevused kaitseala valitseja nõusolekul:

- 1) hooldustööd kaitsealuste liikide elutingimuste säilitamiseks;
- 2) jahipidamine Õunaku ja Jõeküla sihtkaitsevööndis 1. septembrist 31. jaanuarini ning Uidu niidi, Taguküla laidude ja Kassari sääre sihtkaitsevööndis aasta ringi;
- 3) pilliroo varumine jää pealt ning kasvava pilliroo niitmine veealade kinnikasvamise aeglustamiseks Käina lahe ja Orjaku silma sihtkaitsevööndis;
- 4) teaduslikult põhjendatud tööd veerepiimi reguleerimiseks Käina lahel;
- 5) käesoleva kaitse-eeskirja punktides 21 ja 22 sätestatud tegevus.

(VV m 11.08.1999 Nr.245 jõust.21.08.1999)

19. (Kehtetu - VV m 11.08.1999 Nr.245 jõust.21.08.1999)

20. (Kehtetu - VV m 11.08.1999 Nr.245 jõust.21.08.1999)

21. Käina, Vesimaa, Taguküla laidude, Kassari sääre, Uidu niidi ja Jõeküla sihtkaitsevööndis on kaitseala valitseja igakordsel nõusolekul lubatud:

- 1) maaparandussüsteemide hooldustööd;
- 2) puu- ja põõsarinde harvendamine vastavalt kaitse eesmärgile kaitseala valitseja igakordsel nõusolekul, kusjuures kaitseala valitsejal on õigus esitada nõudeid raie tehnoloogia, raieaja, puidu kokku- ja väljaveo ning puistu koosseisu ja täiuse osas.

(VV m 11.08.1999 Nr.245 jõust.21.08.1999)

22. Sihtkaitsevööndis on poollooduslike koosluste esinemisaladel nende ilme ja liigilise mitmekesisuse tagamiseks kohustuslik järgmine tegevus, kusjuures kaitseala valitseja kooskõlastab tööde aja ja koormuse:

- 1) Käina, Vesimaa, Taguküla laidude ja Kassari sääre sihtkaitsevööndis karjatamine ja/või puu- ja põõsarinde harvendamine avatud maastike säilitamiseks;
- 2) Uidu niidi ja Kassari sääre sihtkaitsevööndis tööd puisniitude säilitamiseks ja taastamiseks.

23. Sihtkaitsevööndi metsa kaitse eesmärk on:

Õunaku sihtkaitsevööndis - metsaökosüsteemi arengu tagamine üksnes loodusliku protsessina;
Kassari sääre, Käina, Taguküla laidude, Vesimaa, Jõeküla ja Uidu niidi sihtkaitsevööndis - bioloogilise mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine.

(VV m 11.08.1999 Nr.245 jõust.21.08.1999)

24. Käina lahe ja Õunaku sihtkaitsevööndi maa jäetakse kaitsealuse maana riigi omandisse maareformi seaduse ([RT 1991, 34, 426](#); [RT I 1996, 41, 796](#); [1997, 13, 210](#); [37/38, 570](#); [81, 1363](#); [93, 1556](#)) paragrahvi 29 ja paragrahvi 31 lõike 1 punkti 2 alusel.

IV. PIIRANGUVÖÖND

25. Piiranguvöönd on kaitseala majanduslikult kasutatav ning kultuurmaastikuna säilitatav osa, kus majandustegevuses tuleb arvestada kaitstavate loodusobjektide seaduses ning selle alusel käesolevas kaitse-eeskirjas kehtestatud tingimustega.

26. Kaitsealal on kaks piiranguvööndit:

1) Orjaku piiranguvöönd, kuhu kuulub:

Käina vallas Käina lahes veeala, mille piir on määratletud järgmiste geodeetiliste joontega: kinnistu Pargi (A73) maa idanurgast punkti 58o47N39O N 22o46N57O E (6517815-429620), sealt punkti 58o48N01O N 22o46N27O E (6518515-429145) ning sealt kinnistu Orjaku (A2) maa põhjanurka. Edasi kulgeb piir kinnistu Orjaku (A2) maa põhjanurgast mööda kinnistute Orjaku (A2), Välja (A3), Karjamaa (A23), A4, Otsa (A72) ja Pargi (A73) maa kirdepiiri kagu suunas kuni kinnistu Pargi (A73) maa idanurgani;

2) Kassari piiranguvöönd, kuhu kuulub:

Käina vallas Kassari saarel maa-ala, mis ei kuulu sihtkaitsevööndisse.

27. Piiranguvööndis on lubatud looduskaitsealade koostöös olev majandustegevus, välja arvatud käesoleva kaitse-eeskirja punktides 6-83 ja 12 keelatud ning järgmine tegevus:

1) uute maaparandussüsteemide rajamine;

2) veekogude veetaseme muutmine ja kallaste kahjustamine;

3) maavarade ja maa-ainese kaevandamine, välja arvatud ravimuda varumine Orjaku piiranguvööndis;

4) väetiste ja mürgkemikaalide kasutamine metsamaal ja looduslikul rohumaal;

5) jahipidamine Kassari piiranguvööndis Kassari saare põhjaosas rannajoone ja metsapiiri vahele jäävatel rannakarjamaadel jääsulamisest kevadel kuni püsivama jääkatte tekkimiseni sügisel ning Orjaku piiranguvööndis aasta ringi;

6) jäätmete ladustamine;

7) uuendusraie, välja arvatud turberaie perioodiga vähemalt 40 aastat, kusjuures kaitseala valitsejal on koosluse liigilise ja vanuselise mitmekesisuse säilitamiseks õigus esitada nõudeid turberaie liigi, raie tehnoloogia, raieaja, puidu kokku- ja väljaveo, raielangi puhastamise viiside ning puistu koosseisu ja täiuse osas.

(VV m 11.08.1999 Nr.245 jõust.21.08.1999)

28. Kassari piiranguvööndis on kaitseala valitseja igakordsel nõusolekul lubatud:

1) uute ehitiste püstitamine;

2) teede, õhuliinide ja muude kommunikatsioonide rajamine.

(VV m 11.08.1999 Nr.245 jõust.21.08.1999)

29. Piiranguvööndi metsa kaitse eesmärk on bioloogilise mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine.

(VV m 11.08.1999 Nr.245 jõust.21.08.1999)

V. KAITSTAV LOODUSE ÜKSIKOBJEKT

30. (Kehtetu - VV m 11.08.1999 Nr.245 jõust.21.08.1999)

31. (Kehtetu - VV m 11.08.1999 Nr.245 jõust.21.08.1999)

VI. LÕPPSÄTTED

32. Isikud, kes rikuvad käesoleva kaitse-eeskirja nõudeid, kannavad haldus-, kriminaal- või tsiviilvastutust seaduses ettenähtud korras.

(VV m 11.08.1999 Nr.245 jõust.21.08.1999)

32.1. Järelevalvet kaitsealal teevad kaitseala valitseja ning teised selleks volitatud isikud, kes on oma pädevuse piires õigustatud kaitsealal tegutsema ka iseseisvalt.

(VV m 11.08.1999 Nr.245 jõust.21.08.1999)

33. Käesolevast kaitse-eeskirjast tulenevad vaidlused lahendatakse kohtus, kuid huvitatud isik võib kaitseala valitseja tegevuse vaidlustamiseks pöörduda ka keskkonnaministri poole.

Keskkonnaminister Villu REILJAN

**LISA 3: KÄINA LAHE- KASSARI MAASTIKUKAITSEALA VÄL-
ISPIIRI KIRJELDUS**

Kinnitatud
Vabariigi Valitsuse
5. märtsi 1998. a.
määrusega nr. 44

Käina lahe - Kassari maastikukaitseala välispiiri kirjeldus

Käina lahe - Kassari maastikukaitseala välispiir (edaspidi piir) kulgeb Käina-Heltermaa maanteelt Kassari teeristist mööda Kassari tee teemaa läänepiiri kagu suunas kirde-edelasuunalise sideliinini, mööda liinitrassi lõunaserva kirde suunas kuni kinnistu Drudenhof (A44) idapiirini ja edasi mööda seda lõuna suunas Vaemla laheni ning edasi mööda rannajoont lääne ja lõuna suunas Kassari saareni. Edasi kulgeb piir mööda Kassari saare rannajoont kinnistu 15 kagupoolseima lahusmaatüki idapiirini ning edasi mööda kinnistute 15, 9, 32 ja 31 kagupoolseimate lahusmaatükkide idapiiri, kinnistu 30 kagupoolseima lahusmaatüki ida- ja läänepiiri, kinnistute 31 ja 32 kagupoolseimate lahusmaatükkide läänepiiri ning kinnistu 9 kagupoolseima lahusmaatüki lääne- ja loodepiiri kuni Kassari saare rannajooneni ning mööda seda kinnistu "Paadi" lõunanurgani. Edasi kulgeb piir mööda sirget, mis ühendab kinnistu "Paadi" lõunanurka Reigi saare kagunurgaga, kuni Reigi saare kagunurgani, mööda Reigi saare lõuna-, lääne- ja põhjakallast kuni Reigi saart Käina-Kassari maanteega ühendava teetammini, edasi mööda selle idaserva põhja suunas Käina-Kassari maanteeni ning mööda selle teemaa põhjapiiri loode suunas kuni loode-kagusuunalise sideliinini Orjaku kanali juures. Piir jätkub mööda liinitrassi idaserva loode ja kirde suunas Käina alevi veepuhastusjaama biotiikide lõunapoolse piirdekraavini ning mööda sirgjoont, mis ühendab nimetatud kraavi ja sideliini lõikepunkti kinnistu A255 idapoolseima lahusmaatüki kirdenurga ja kinnistu A212 lõunanurga kokkupuutekohaga, ida suunas kuni nimetatud kinnistute kokkupuutekohani. Edasi kulgeb piir mööda kinnistu A255 idapiiri kagu suunas loode-kagusuunalise kiviaiani, edasi mööda seda kagu, ida ja kirde suunas kuni kiviaia põhjatipuni ning seejärel mööda kinnistu Seemnevilja Ühisus (A259) maal asuva kultuurrohumaa lõunanurgast edelasse kulgeva kraavi mõttelist sirgjoonelist edelasuunalist pikendust ja mööda nimetatud kraavi kirde suunas kuni kultuurrohumaa lõunanurgani. Edasi kulgeb piir mööda kirde-edelasuunalist kraavi kirde suunas, loode-kagusuunalist kraavi mööda kagu suunas ja kirde-edelasuunalist kraavi mööda kirde suunas kuni Käina-Heltermaa maanteeni ning mööda selle teemaa lõunapiiri ida suunas kuni Kassari teeristini.

Käina lahe - Kassari maastikukaitseala lahustüki piir kulgeb Käina vallas kinnistu Nõmme (A83) põhjanurgast mööda nimetatud kinnistu kirdepiiri kagu suunas kuni kinnistu A5 põhjapiirini ning edasi mööda kinnistute A5 ja A191 põhjapiiri ja kinnistute A191, 27, A181, Koopa (36), A183 ja Maandtee (A209) idapiiri Vaemla laheni ning edasi mööda rannajoont loode suunas kuni kinnistu A37 läänepiiril kulgeva kraavini. Piir jätkub mööda kinnistu A37 läänepiiril kulgevat kraavi põhja ja kirde suunas kuni nimetatud kraavi põhjatipuni ning edasi mööda mõttelist sirgjoont nimetatud kraavi põhjatipust kinnistu Valli (A103) kirdepiiril kulgeva kraavi lõunatipuni. Piir jätkub mööda kinnistu Valli (A103) kirdepiiril kulgevat kraavi loode suunas kuni kinnistu Nõmme (A83) loodepiirini ning edasi mööda seda kirde suunas kuni kinnistu Nõmme (A83) põhjanurgani.

KÄINA VALD. KASSARI SAARE ÜLDPLANEERING.
MÄRTS 2000

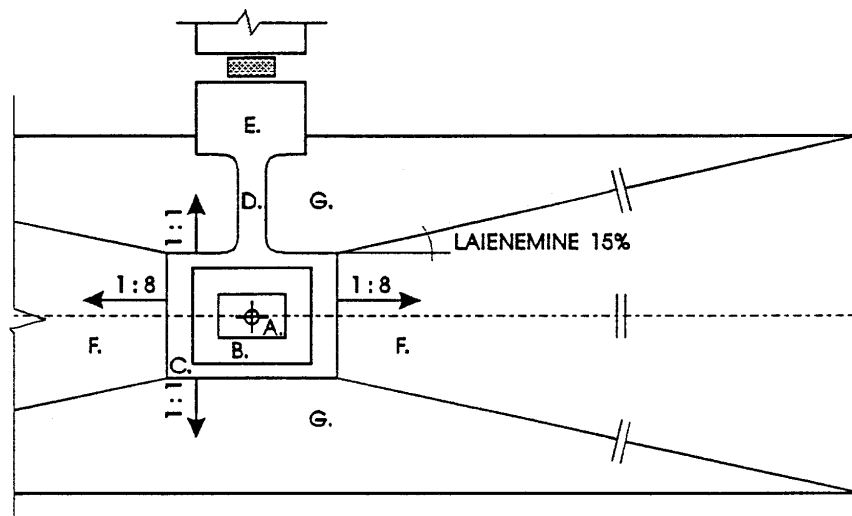
Käina lahe - Kassari maastikukaitseala välispiiri kirjeldus on koostatud riigiettevõtte Eesti Maauuringud 1992. aasta maakasutuskaardi (mõõtkava 1:10 000) ja NSVL Geodeesia ja Kartograafia Peavalitsuse 1985. aasta topograafilise kaardi (mõõtkava 1:25 000) alusel ning talumaade osas Katastri Ameti 1938. aastal väljaantud skeemiliste kaartide (mõõtkava 1:10 000) alusel.

(VV m 11.08.1999 Nr.245 jõust.21.08.1999)

Keskkonnaminister Villu REILJAN

**LISA 4: KOPTERIVÄLJAKULE JA SELLE ÜMBRUSELE ESITATA-
VAD NÕUDED**

KOPTERIVÄLJAKU PÕHIMÕTTELINE SKEEM:

- A- Maandumisala
- B- Laskumisala
- C- Ohutusala
- D- Ruleerimistee
- E- Perroon
- F- Sektor
- G- Üleminekupind

Kopteriväljaku kontrollpunkt määrab kopteriväljaku asukoha geograafiliselt

KOPTERIVÄLJAKU TAKISTUSTE PIIRANGUPINNAD

